

EESTI NOORUS

Co. H. Kreutawald
Eesti NSV Pank
Rekordid

SP
P319

Nr. 7
1940

ÜENÜ liikmeskonnale

Momendil, mil maailm taas on lõhestunud, mil mitmetel mandritel ja meredel loidab sõjatuli ja veereb kultuurihävitav vaenuvanker, on Eesti töötav rahvas otsustanud minna koos Nõukogude Liidu rahuarmastavate rahvastega ja teostanud Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi.

See vabariik on loodud — algab tema üksikasjalikum ülesehitamise ja kindlustamise töö. Selle ülesande tahame ja peame teostama meie — selle vabariigi eluavaldusi edasiviiv töötav noorus.

Teeme seda paremini kui ise selle ülesande vajalikkuses veendume ja ka teisi aitame sellele veendumusele. Teeme seda paremini kui iga liige oma kohal ja oma ülesannetes rahulikult jätkab oma elukutselist tegevust ja tööd oma organisatsioonis. Teeme seda paremini kui otsustavalt rakendame kõik oma oskuse ja energia uute väärtuste loomisele, uute arusaamade kujundamisele ja kultuurielu arendamisele Eesti Nõukogude Sotsialistlikus Vabariigis.

Senine kroonupatriotism on jooksnud ummikusse. Energia, mis sellele kulutatud, on osutunud tühjaks tööks. Siin kõrval on Ülemaaline Eesti Noorsoo Ühendus suutnud jätta siiski sisemiselt iseseisvaks ning kantuna rahva kõige laialdasematest kihtidest on ta aastate jooksul sooritanud suure rahvakasvatusliku ja kultuurilise töö, pakkudes rahvale, eriti aga tema küpsemale noorsoole vaba energia rakendamiseks vajalikku kultuurilist ja meelelahutuslikku isetegevust kirjanduse, kunsti, muusika, laulu, lavategevuse, spordi, rahvatantsu, võimlemise, kodukorrastamise, aianduse, põllunduse, male, tehnika, kutseoskuste, teadmiste ja õpingute aladel.

Need ülesanded ei peaks olema lõppenud ega vähenenud. Tahame loota, et see töö meie rahvaelu ja rahvakultuuri huvides leiab viljelemist ja arendamist ka edaspidi ja veelgi hoogsamalt. Aitame selleks kooskõlas uue Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi töösuunadega ja käsikäes vastavate keskustega kõik kaasa!

A. MEIKOP,
DENU Keskjuhatus
peasekretär.

S I S U :

JOH. BARBARUS — Valm surevast bürokraadist	221
PAUL RUMMO — Läkitus „Eesti Noorusele“	222
J. UTKIN — Laul tapetud komisarist	223
ANTON VAHTMAN — Uus suund	224
K. RAESAAR — Uusi ülesandeid	224
ALEKS. PUSKIN — Vang	225
JOH. ANNUSON — Uute tähiste suunas	226
Näiteid mordva rahvaluulest	228
ART. ADSON — Mõnda rahvatantsust Nõuk. Venes	229
KARL LAANE — Noorus ja tänapäev	232
GUST. SUITS — Ühte laulu tahaks laulda (noot)	233
M. ANDERSEN-NEXÖ — Varas, jutustus	234
EDG. HÖBE — Võrkpallimäng	236
A. KALAMEES — Kehahoiakust võimlemises	238
R. PÖLDMÄE — Rahvatantsu kogumisreis Harju rannikul	240
Spordiväljaku plaane	245
ALEKS. BLOKK — Katkeid tsüklist „Surma tants“	246
A. LEIUMAA — Seniseid saavutusi 247	
ÜENÜ Karinu osakonna 15. aastat 251	
ÜENÜ teateid. Fotosid jne.	252

Hind 30 senti.

EESTI NOORUS

KUPSE NOORSOO VABAHARIDUSTOO AJAKIRI

Nr. 7

TALLINNAS, 31. JUULIL 1940. A.

XII AATAKAIK

Dr. JOHANNES
BARBARUS-VARES

Valm surevast bürokraadist

Panin bürokraadi istuma
oma vaimusilma ette.
Uudishimust kistuna
tahtsin heita enesepette,
vabaneda illusioonest.
Mis ma salgan: pildilt —
esimesest joonest
tunnen — karni sildilt
tuttav joonistuse järg:
härg mis härg!
Silmad tursunud, verdunud —
vaade pusklev ja kuri;
sarved minnu oherdunud,
aiman: ähvardav turi.
Oo, pursui
pole sugugi turteltui!

Veidi lehvitada punalippu, —
juba põrnitseb vaenlast:
jääd sarvile rippu
läbi rinnust, alt kaenlast
pistet... Sevilla, Barcelona,
seisten een selle looma
vilksatab mõtten. Hispaania:
torreadoorid, pikadoorid —
härjavõitluse maania,
matadooride kired ja soovid
tärgavad: põletava
ora säriseva suruda turja,
vastase — vihast nõretava
hüppe ajada nurja.
Veri torgetest nõrgub sorinal, —
kokku loomake vajubki korinal.

Kogust: „Geomeetiline inimene“

PAUL RUMMO

*Haridusministeeriumi Noorsoo- ja
Vabaharidusosakonna direktor*

Lõõmavas suvipäikeses ja kosutavas vihmas astus eesti rahvas ajaloolised sammud, olles kindlas veendumuses, et need viivad meid vastu õnnelikule tulevikule. Ulatuslikud poliitilised ja majanduslikud ümberkorraldused, mille tunnistajaiks ja teostajaiks me praegu oleme, võimaldavad usutavasti senisest hoopis viljakamalt kujundada meie rahvuskultuuri. Viimase edendamises on ÜENÜ noortel alati olnud tähtis koht. Loodan, et ÜENÜ-lased ka uues olukorras ja uutes organisatsiooni-vormides annavad oma parima meie rahva kultuurilise taseme tõstmiseks, aidates kaasa selleks, et Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi kodanikud saavutaksid austusväärse koha Nõukogude Liidu rahvaste peres.

23. juulil 1940.

Paul Rummo

Laul tapetud komissarist

Õige vähe maad Tambovist
küla juures põrund kuul
tabas, suunat kurjast soovist,
komissari lehekuul.

Tema langes,
tema langes.
Elu kaua kestis tas,
äkki nägu vaevas ranges
kellelegi naeratas.

Surres siiski jõudu leidis
sõnada:
— “See pole pett...
Pildi kinkis... neidis
nimega Elisabet!”

Punalõngaline rinnal
kott... sees... Päästke lahti rüüd!
Poisid, kirjutage sinna,
et mind
elus pole nüüd:
et just vähe maad Tambovist
küla juures põrund kuul
tabas, suunat kurjast soovist,
komissari lehekuul.“

Saateks
kõnet küll ei peetud.
Tummalt kangelast
matsime... Vaid tuuled teetud
nagu hällitasid last.
Õöl ent sähvatas veel tuli:
mure jättis meid;
igäühel
meelde tuli
tema armsam neid.

Ainsam, sõjaretkel
nagu kõikjal
lembeootel meel,
Elu — arm:
ka surmahetkel
meenutan sind veel!

Venekeelest Jüri Šumakov

UUS SUUND

Eesti ajaloo on sündinud sügav ja laiaulatuslik pööre. Tagurlike ringide võimutsemise asemel on maksmapanud tööraha nõukogude kord. Vaenutsemise asemele on tulnud liiduvabariigi vahetund sotsialistliku N. Liiduga. See uus suund on ajalooline paratamatus, sündmuste arenemise loogiline tulemus. See on suur progress Eesti rahva elus ja arenemises, sest sotsialismi tee on möödapääsmatu tulevase ühiskonna valitsev eluvorm. Kes sellest ei suuda või taha arusaada, see jääb ajaloo rataste alla.

Nende suurte sündmuste puhul peab Eesti töötava rahva noorus sammuma kaasa ajaga, sammuma pioneeridena uue suuna eesotsas. Statistika näitab, et valdav enamus meie rahvast on töötav rahvas. Eestimaa on tööliste, talupoegade, kalurite maa ja ta noorsugu — töötav noorsugu — kas kehaliselt või vaimselt. Pole mingit kahtlust, kuhu meie kuulume, kelle poolt või vastu oleme. Maailmakord, mis seab töö ausse, elualtarile, on meie kord.

Seni oli kroonu isamaalsusest ebajumal tehtud. Kodanlusel ei olnud paremaid ideaale, ta püüdis õõnsa paatosega rahvuslikku šovinismi õhutada.

Kuid igaüks, kes välismaal olnud, teab kui kaugele saab seal šovinistliku uhkustamisega: „Et näe, olen eestlane, sa ei ole!“ Piinlik hakkab, kui meele tuletada kuidas meil kroonu isamaalsuse ülespühumisega end välismaal tihti võimatuks tehti. Ei saa ju miljoni-line väikerahvas rinna ettelöömisega palju kaugemale „konnast ja härjast aasal“.

Uus suund tunnustab täielikult meie rahvust ja iseolemist. Ta annab neile õige sisu. Meie ei salga, et oleme eestlased, meie ei salga, et see maa on meie esivanemate kodumaa. Kuid meie ei tee sellest ebajumalat, ei hakka traataedu ehitama endi ja teiste rahvaste vahele. Uus suund tahab siiramalt, edumeelsemalt kui vana, edendada rahva kultuurilist elu, keelt, kirjandust, kunsti jne.

Eesti töötaval noorsool ei ole teist suunda kui see, mis kannab progressiivset Eesti Sotsialistlikku Nõukogude Vabariiki. Kes selle suunaga ei tule kaasa, tembeldab end ise rahvavaenlaseks ja takistab suurt ülesehitustööd.

Sellega peab arvestama ka ÜENU liikmeskond.

K. RAESAAR

Uusi ülesandeid

Murrangulisi ja suuri sündmusi nägime möödunud kuu jooksul: tööliste võimas meelevaldus 21. juunil, mis seadis ametisse uue valitsuse; uue valitsuse otsustavad sammud klassivõitluse legaliseerimiseks, mis kindlustus tööliklassi ja ühtlasi valitsuse ühiskondliku jõu; 14. ja 15. juulil terve rahva üksmeelne ja vaimustunud poolehoid valitsusele; lõppeks tööliste, talurahva ja sõdurite saadikute nõukogude võimu väljakuulutamine 21. ja 22. juulil.

Need ühiskondlikud murrangud, valitseva klassi kukutamine ja poliitilise ning majandusliku võimu vallutamine tööliklassi poolt asetavad noorsoo organiseerimisel uusi ülesandeid, mis lähtuvad kapitalistliku kurnamissüsteemi hävitamise ja sotsialistliku ühiskonna ehitamise taotlustest. Töötava rahva noorsool on siin täita suuri ülesandeid: ta peab aitama kõrvaldada kõik ühiskondlikud tingimused, mis olid arenenud kapitalistliku korra vormidel ja mis soodustasid

inimese kurnamist inimese poolt, et alustada uue sotsialistliku ühiskonnakorra ehitamist ja kindlustamist.

Selles uues ülesehitustöös peab saama kommunistlik noorsugu oma väärilise koha töölisnoorsoos. Ta peab olema selle aktiiv ja selle juht, selle teadlikum osa, kes suudab enda ümber koondada laiu noorsoo hulki, noortöölisi, õpilasi ja sõdureid, peab selgitama kõigile ja kõikjal sündinud murrangu tähtsust ja sisu. Enne kõike peab see kommunistlik aktiiv ise olema marksistliku ühiskonnakäsitusega põhjalikult tuttav, et suuta mõista iga ühiskondlikku sündmust marksistlikust seisukohast, s. o. sündmust mõista selle juurteni, materjaalsete alusteni.

Lenin asetab need suured ülesanded ainult ühte sõnasse: õppida.

See tähendab enne muud marksistliku teaduse tundma õppimist; ent sot-

sialistlik ühiskond eeldab ühiskondlikku kasvatust, s. o. teooria ja tegelikkuse ühtesulatamist, nende sobitamist üksteisele. Õpitud teadus kaotab oma otstarbe, kui seda ei saa rakendada ellu. Marksistlikul ühiskonnakäsitusel poleks väärtust, kui ta peituks ainult raamatuis ja ei avalduks ühiskondlikes suhtes. Nõnda järgneb õppimisest paratamatult õpitava tegelik ellurakendamine. Ja milles seisab praegu marksismi viimine praktikasse? See seisab kapitalistliku süsteemi jäänuuste hävitamises, kodanlike korra majanduslike tingimuste kõrvaldamises ja materiaalsete eelduste loomises uuele ühiskonnakorrale või konkreetsemalt: nõukogude võimu kindlustamises.

Need on suured ülesanded ja nende ülesannete täitmine tagab noorsoole uue ja õnneliku elu.

ALEKSANDER PUŠKIN

Vang

*Mu akna ees võre, täis rõskust mu torn.
All akna sööb kotkas, mu kaaslane morn,
ta sööb, ja on ärev ta tiibade löök,
ja küünte all võppub ta verine söök.*

*Ta sööb ja ta vaatab. Nii viipav ta rüht,
kui mõtleks ja ihkaks me mõlemad üht;
mind kutsub ta vaade, mind hüüab ta hõik,
kui öeldes: „Oo, mingem ja jätkem siin kõik!*

*Me linnud, me vabad; nüüd kandku meid tiib,
vend, sinna, kus sinav on ranniku riib,
kus pilvedes mägi . . . kus hoogne ja hull
ja äärefu priius – vaid tuulel ja mul! . . .”*

Venekeelest Ants Oras

Kogust: A. Puškin „Valik luulet“, EKS kirjastus

Uute tähiste suunas

Ajaloo käigus juhtub, et rahvad püsivad teataval tasemel sadandeid või isegi tuhandeid aastaid ilma silmnähtavate oluliste muudatusteta oma arengus ja elus. Isiku ja ühiskonna vahelised suhted, töömeetodid, kombed ja harjumused, teadmised ning uskumised püsivad niivõrd kindlakujulistena ja endastmõistetavatena, näivad niivõrd otstarbekatena, et kellelgi ei teki vähematki põhjust kahelda nende väärtuses või soovida muudatust kõiki ettemääravas olukorras. Selgena ja arusaadavana tundub isiku ülesanne ja osatähtsus ühiskonnas, kui ka kogu elu oma tähiste ning suunadega.

Seal korraga see seni rahuldavalt töötanud kompleks miskipärast lakkab täitmast oma ülesandeid: kaotavad oma üleloomulikuks peetud võimu ning ettenägeliku tarkuse maailmakäiku juhitud jumalad; kaob sisu ja mõte elule ning püüetele seni suunda näidanud tähistel. Enne kodusena tundunud maailm muutub järkjärgult keerulisemate

käikudega labürindiks, milles ei avasta suunda enam ükski senituntud tähis ega kompass.

Tekib vajadus uute suunade leidmiseks, uute jumalate loomiseks ja uue rakendusega ühiskonna kujundamiseks, Kord tärkanuna, see vajadus kasvab kogu rahvast võimsalt kaasahaaravaks tungiks, mille pidurdamisel on purunenud nii mõnigi vana korra küljes rippuv valitsuse võim.

Kasvaval määral selline vana murdmise ja uue loomise tung on olnud kandvaks jõuks ka eesti rahva vabaduse püüetes viimase saja aasta kestel. Selle tungi taga seisavad sügavad rahva elu häirivad põhjused. Enam kui ekslik oleks näha temas vaid mingit masside uudsustungi pinnapealset virvendust.

* * *

Isegi kangeimad vanade olukordade pooldajad tavaliselt nõustuvad sellega, et praegune kultuurrahvaste elu ei ole kaugeltki seda, mida ta olla võiks ja olema peaks. 19. ja 20. sajandi teaduse ja tehnika areng on annud etteaimamatuid võimalusi inimsoo vabastamiseks enne paratamatuks peetud pahedest ja hädadest. Sellise edu tulemuseks võiks olla üldine, igapidi kindlustatud ja küllusrikas elu. Selle asemel aga elu on läinud mitmeti ebakindlamaks ja kibedamaks üksikuile isikuile kui ka tervetele rahvastele ning riikidele.

Millega seletada, et loodusvaradega rikkalikult varustatud ja tehnilises arengus teiste ees sammuvail mail, nagu Ameerika Ühendriikides ja Inglismaal, juba paljude aastate kestel ei leidu tulutoovat tööd ega inimväärilist olemist miljonitele töövõimelistele kodanikele ega nende perekondadele? Miks ollakse jälle sõjakeerises, sellest hoolimata, et ei ole veel paranenud eelmise, võidetuile kui ka võitjaile ühiselt hävitavaks osutunud verise sõja

Eesti Nõukogude Sotsialistlik Vabariik

pole enam unistus vaid reaalne mõiste ja igale Eesti töötavale kodanikule paljuütleval ning suurele ülesehitamistöele kutsuv sõna. Eriti on aga eelsammutava küpsema noorpõlve ülesandeks anda sellele mõistele väärikas sisu.

tulemused? Millega seletada kõiki neid suuremaid ja vähemaid raskusi rahvaste elus, milliseid ei ole kõrvaldanud praegune kõrgeltkiidetud kultuur oma mitmekülgsuse võimistega ja oskustega?

* * *

On inimesi, kes peavad olude ebakindluse ja pahede põhjuseks teadust ja tehnikat. On isegi esinetud kavadega keelata teatavaks ajaks igasugune teaduslik ja tehniline leiutamine, et võimaldada tasakaalust väljanihkunud maailmale uuesti tasakaalu asuda. Kas ei peitu aga kurja juur siiski kuski mujal?

Uhel endisel suurte muutuste ajajärgul, inglise majandusteaduslike kalduvustega vaimulik Malthus püstitas (1798. a.) väite ebakooskõlast rahvaarvu ja tarbelise toodangu kasvamisest: rahvaarv kahekordistub iga paarikümne aastaga, kuna tarbelise toodangu suurenemine toimub hoopis pikaldasemalt; selle läbi rahva tarvete rahuldamise alal tekkivad raskused hakkavat varsti tegutsema rahvaarvu kasvamist pidurdavana tegurina.

Kui seda „Malthuse teooriat“ õpetati omal ajal majanduspoliitika põhitõena, siis ei vasta ta isegi ligilähedalt praeguse teaduse ja tehnika arenemistasele olevatele võimalustele. Põllumajandus ja tööstus võiksid toota, ja mitmes osas teevadki seda, küllaldaselt toitaineid inimkonna iga liikme toitumiseks, riidet nende riieamiseks, ja ehitusmaterjali igale perekonnale oma

kodu püstitamiseks. Ometi näeme sadandeid miljoneid inimesi näljas ja puuduses, paljatena või räbalais, koduta või kiratsemas tervist kurnavates kõlbmatuis korterites.

Samu nähteid kordub vaimlistelgi aladel. Praeguse ühiskonna arvukatel erialadel edukaks töötamiseks iga kodanik vajab avarat ning mitmekülgselt hariduslikku ettevalmistust. Ei puudu tehnilisi võimalusi hariduse levitamiseks ega koolimajade ehitamiseks. Mis aga puudub, on sellekohane tõsine tahe. Tulemuseks on noorsoo pere arvuka osa jätmise isegi ilma viisaka alghariduseta.

Suurest prantsuse revolutsioonist saadik on nimetatud demokraatia alusteks vabadust, võrdsust ja vendlust. Tavaliselt aga seda hüüdsõna on peetud vaid sildiks, millega varjata igapäevases elus valitsevat vabaduse kitsendust, ebaõiglust ning klassivaheid.

* * *

Eesti üleminek sotsialistlikule korrale ja ta astumine Nõukogude Liidu liikmeks tähendab ja kindlustab, et meilgi asutakse eelmainitud ebamääraste ja ebatervete vastolude järjekindlale kõrvaldamisele, nagu see on toimunud kindla kava järgi Nõukogude Liidu ülesehitavas töös. See nõuab kogu eesti rahva rakendamist ühisele positiivsele loominguale, milles on suuri ülesandeid kui ka võimalusi noorsool, eriti ta eesrindel sammul, laiematele hulkadele teed näitaval mõtleval osal.

NÄITEID MORDVA RAHVALUULEST

1.

Tuuluke kerge, tuuluke karglev,
tuuluke tiirlev, ära sa puhu,
ära sa puhu kuusiku kohal.
Tuuleke, kuusel ammugi raske,
tuulake, kuusel kurjasti kurbust —
mesilind rikub kuusepuu juure,
nirgike närib kuusepuu südant.

2.

Mööda kesa käib vana hobune,
hobu kannul käib tatarlasest taat!
„Ära jälgi mind, ära püüa, taat,
seitse aastat ma vaevlend sõdades,
seitse võõrast maad ma talland jalgega,
seitse taevast mul veerend üle pää,
püssisuitsust mul silmad sõgenenud,
püssipaukudest kõrvad kurdistund.“

Venekeelest A. Orav.

Kõige pealt tuleb jõuda veendumusele, et inimkultuuri praegune tase vajab ja ühtlasi võimaldab elu ümberrakendamist uutele, avaramaid ning paremaid tulemusi andvatele alustele. Vanadest eelarvamistest ja ilma reaalse sisuta uskumistest jonnakalt kinnipidamine on olnud ja on praegugi kõikjal suurimaks tõkkeks ühiskondlikus edus. Nendest vabanemine vajab aga visat, järjekindlat ja igakülgset enesearendamist, enesearevustust ning enese varustamist eluprobleeme uutest seisukohtadest lahendada aitavate teadmiste ja oskustega.

* * *

Kui purunesid arvustava inimõistuse ees aastatuhande igavesteks peetud usudogmad, ja kui teaduski asus järjekindlale endiste tõekspidamiste asetamisele uutega, siis tekkis paljudes kahtlus tõeleidmise mõttes üldse. Eriti näis see maksvat ühiskonna elu aluseks peetavate tõdede kohta, tegelikkuses valitsevate vastolude pärast.

Ühiskonnateadused ei ole üldiseltanud selliseid tegelikke tulemusi, nagu neid võimaldavad loodusteaduse ja tehnika harud. Selle põhjuseid on olnud mitmesuguseid, eriti aga ühiskondlike tõdede rakendamine üksikute vähemate gruppide hüvede teenistusse.

Meie ees seisab suur töö — leida uued suunad ja püstitada uued tähised oma kitsama isikliku kui ka avarama ühiskondliku elu juhtimiseks. Selle

juures me seisame paljude omavahel võistlevate, üksteisele risti vastukäivate vaadete ja tõdede ees. Milliseid neist valida ja milliste tähiste poole sammuda?

Rooma kirjanik Plautus jutustab mehest, kes ei teadnud teed merele, kuid leidis selle, sammudes enese ees leiduva jõe voolu suunas.

Indiviidi kitsamaks eesmärgiks on oma isikliku õnne saavutamine ja isikliku julgeoleku kindlustamine. Praegusel kultuuri tasemel aga isik on mitmekülgses nähtavas ja nägematus sõltuvuses oma kaaskodanike ja kogu inimkonnaga. Iga üksiku õnnest ja julgeolekust oleneb kogu ühiskonna julgeolek ja õnn. Sama väide on maksev ka vastupidises suunas.

Sotsialism seab enesele ülesandeks isiku ja ühiskonna vabastamise ajaloolises minevikus kujunenud, edu pidurdavatest ja laialdaste hulkade õnne hävitavatest teguritest. Demokraat selle sõna parimas mõistes on sisuliselt ühtlasi sada protsenti sotsialist.

Eestist on saanud sotsialistlik vabariik. See tähendab ühiselt rakendatud ühispüüet üldise õnne ja julgeoleku kindlustamiseks. Selles rakenduses peitub uutele, kõrgematele tähistele näitav suund, millele asume kindla teadmise ja lootusega, nagu Plautuse jõega kaasasammuv mees. Olgem väärikad liikmed sotsialistlikule ühiskonnale.

Mõnda rahvatantsust Nõukogude Venes

Ulemaalisele Eesti Noorsoo Ühendusselle jääb see au, olla päästnud ja säilitanud eesti rahvatantsud. Mida dr. Hurt sõnalise vanavara korjamise alal omal ajal korda saatis, seda toimetas — ehkki väiksemal määral — ÜENU liikumisliku vanavara suhtes lähtudes päämiselt noortele meelelahutuse pakkumise seisukohast.

Kui mõned meie tantsutegelased ja tantsijad, kes veel hiljuti liialt kinni olid omaaegsete õpingute või ka läänelaval nähtu köidikuis ning eeskujudes, kinnitasid või arvasid, et meil on vähe rahvuslikku tantsu, kõik olevat vaid laen läänest ja ära kaemine mõisa-toast (läbi akna), siis oli vastata: ka muis kunstides, rahvalaules, muinasjuttudes, vöö-, vaiba- ja rangidekirjades isegi rahvamuusikas on meil laene (nagu teistelgi rahvastel) ka keeles ja kogu vaimses ning asjakultuuris, kõige enam aga meie moodsas teatris kuni

peaaegu tänapäevani — ometi ei ole meie seepärast millelegi loeteldust lootusetult käega lõõnud, vaid oleme laenatud alustel edasi ehitanud ja isegi uhkustame neil teil kättevõidetud saavutustega.

Oluline ei ole mitte laenamine iseenesest, vaid see, mis ja kuidas meie midagi laenatud asjast omastame, mida me äraheidame ja mida juurelisame, omapärastame oma rahvuslikust karakterist lähtudes.

Üks näide: Kogu Euroopa tantsis veel a. 30–40 tagasi kadrilli, mille nimi oli ka — kirjutame juba foneetiliselt — kontradanss ja franssees. Ka balti peosaalides tantsiti seda, ka meie seltsimajades (olen ise koolipoisina Võru „Kandles“ sealses orkestris kadrillidele lakkamatut ja väsitavat muusikat puhunud). Seda tantsu nägin ma aga ka vene külas, kus seda omamoodi lihtsustatuna ja poiste-tüdrukute temperamendi kohaselt küla-

tänaval uljasti uhati — „lanssee“ nime all. Ja mõne aasta eest Moskvas teatripidustuste aväöhtul Rahvakunsti loomingu teatris nähes m. s. valgévane tantsukollektiivi esinemist, meenutus jälle omaaegne kadrill — teadagi omamoodises tõlgitsuses ja nimi sel samalustilisel tantsul oli juba „Kiratšek“. Mõlemal juhul tundus tants tema sooritajatele täitsa loomulikuna, omasena, sest „laen saksa toast“ oli juba ümbersulatatud rahvalikuks lõbustus- ja enese väljaelamise vahendiks.

Ja sama kadrill-laen demonstreerus rahvaloominguna ka Moskvas ülevenemaalise tantsufestivali puhul soomlaste ja karjalaste esinemisprogrammis. „Sovetskoje iskusstvos“ („Nõukogude kunst“ — kunstikomissariaadi häälekandja) lugesime järgmist: „soomlased ja karjalased, punastes vestides ja laiaäärsed kaabud peas, tähtsalt tantsimas omi mittejust-keerulisi k a d r i l l e , ähvardades üksteist vastastikku sõrmega.“

Nii see franssees rändas ja moondus pea-aegu tundmatuseni.

Ja ega valgevenelaste „Lavoniha“ palju erine meie tuljakust, kuid see ei ole veel aluseks, et meie valgevenelasi või nemad meid peaksid hakkama süüdistama plagiiaadis. Igal oma.

Mõned puritaanid hakkaksid näiteks süüdistama Põhja-Kaukasuses elutsevaid kabardino-balkaarlaste laenamises klassikalisest balletist, sest et need mehepojad oma rahvatantsus ääretu uljuse ning virtuoosluse tuihinas kasutavad ka suurel varbal seisu, jooksu ning keerlemist — nad teevad suurel varbal kaks piruetti järjestikku ja jooksevad ning seisavad suurel varbal niisuguse

kindlusega, et seda võiks kadestada iga balleti-eriin. Praegusel juhul võiks soovitada just balletile siit laenamist: et meestantsijad kasutaksid ka suurevarba kunsti ja veel säärases tempos ning armuta varbavaevamises (nagu mul hea juhus seda näha oli).

Võidurikkast rahvatantsudega esinemisest Londonis 1935. a. võrsus erilise Rahvaloomingu Teatri asutamise mõte Moskvas, kus peamiselt esitatakse rahvatantse.

Seal 1936. a. tantsufestivalil esines 40 eri-rahvust. See on alles kirevus ja tuju, üllatuste ja saavutuste rodu, mida selline vaatemäng pakub!

Minu nähtud teatripidustuste programmis esitatud rahvatantsustiku üldomadusi oli: vaba, sundimatu, ühtlasi teesklemtu olek kõigil esinejail, nad käitusid nagu koduküla vainul või mägestiku asula mänguväljakul. Ansambliks ei tehtud vahet noore, elatunu ja vana vahel: noored plikad, keskealised abilunaised, mõni laps ja isegi 75 aastane vanamees löi ja tegi kaasa — peasi, kes oskaj ja kes juba ning veel suudab.

Raske on sõnadega edasi anda tantsu. Võtan appi mõned ülesvõtted.

Pilt nr. 1 kujutab üht algupärasemat „tantsu“, mida õieti ei saagi nimetada tantsuks, vaid pigem mänguks. Esinejad on Leningradi Põhja rahvaste Instituudi üliõpilased, „nainitsid“, Põhja-Siberist; nad vehklevad pikkade keppidega, kuid väga osavasti ja varieeruvalt; see on terve võtete süsteem, kuidas keppid iga kord kokku satuvad, millise kohaga, millise nurga all, millises järjestuses jne. Eksida oleks selles hõlpus, kuid oleks blameeriv eksijale.

3. — Türgide tantsukollektiiv (Bakuu linnast).

4. — Armeenlaste tantsukollektiiv.

Eesti rahvatantsu mul ei õnnestunud näha. Ei tea, mida meie suguvennad — üks neist 110 rahvusest, kes elutsevad Nõukogude Venemaal — Moskvast ette kandsid, kuid mõningat jälge leidub sellest ajakirjanduses: „Meie

läänepoolseil rahvastel, soomlastel ja eestlastel on eriline võlvus nende näo liikumatuses. See annab nende lihtmeelseile polkadele iseäralise veetlevuse, mis tahtmatult meenutab Ameerika haruldast kinokoomikut Buster Keatoni.“ (venelased ise ja paljud muud rahvused tantsisid rõõmsate nägudega).

Spordiühing „Lokomotiivi“ kehakultuurilased (fiskultuurnikud) Moskva pidustusil tervitamas leedu külalisi

Noorsugu ja tänapäev

Aja muutuvustes ei saa ega tohi eeskätt noorsugu jääda ükskõikseks ja teotahtetuks, vaid peab õppima mõistma ja tundma oma vastutavust aja ja oma rahva ajaloo-arengu ees.

Üht rahvust võiksime võrrelda igipõlise puuga, mille juured peituvad minevikumullas, latv aga sihhib kauge, lõppematu tuleviku poole. Iga uus generatsioon, noorpõlv peab moodustama selle hüüelpuu vajalised, üha täiuslikumaks muutuvad juurdekasvud, uued aastaringid selle tüves, muutes seda tugevamaks; iga uus generatsioon peab andma oma õitsmise ja oma vilja.

Meie esivanemad elasid alles inimlikult alandavas orjastuses, nii õiguslikult, majanduslikult kui vaimselt. Ärgem meenutagem seda mitte sugugi selleks, et kahandada usku endasse, vaid selleks, et meie ei unustaks oma põhjendatud põlgust kõige alandava ja orjastava vastu, et oleksime suutelised jõuliselt võitlema ka nende jäänuste vastu, mis tollest minevikuajast veel on jäänud meie ümber ja meis enestes halba, et sellest vabaneda.

Meie isad-emad elasid üle esimesi vabaduse joobumusaegu. Nad kasvasid ajal, mil vabaduse ja ühiskondliku õigluse aated hakkasid alles tungima laiemaisse rahvahulkadesse otsekui päikesekiired varjatud oru põhja, mil hakkas küpsema rohkem ka rahvuslikku eneseteadvust. Kuid silmad olid veel tihti liig harjumata herkjama valguse suhtes ja paljud pöördusid tagasi — pimedusse, et selle soodustusel jätkata endiste aegade halbugi harjumusi — rahva nimel, kuid enda kasuks...

Kaasaeg asetab nõude, et meie noored juba varakult õpiksid tundma enam huvi ka ühiskondlike küsimuste vastu ja õpiksid teadma-tundma, et nad ei saa olla otsekui eraldatud saareke-

seks maailmas, vaid peavad suutma end hinnata väärrika osana muus ühiskonnas ja teiste rahvaste keskel.

Kaasaja noorsool on ellu astudes tihti tulnud kogeda erilisi olusid. Kui üheltpoolt on ta kuulnud palju kõlavaid sõnu ja lubadusi, on teiselt poolt eriti noorsoo mõtleval osa rakendamine eluringkäiku olnud seotud paljude raskustega, tihti suurematega, kui see ehk oli meie isade-emade nooruse päevil. — Teatud „valitud“ kildkonnad oma „asendamatus“ mitmekohapidamises, onupojapoliitikas jne. ei ole kujundanud mitte ainult ebatervet eraldumist üheltpoolt töötava ja teiselt poolt nn. valitseva rahvaosa vahel, vaid see on takistanud ka noorsoo loomulikkude rakendumise ühiskonna teenistusse. Ja kuna seejuures karmimalt on saanud pigistada just need, kes on tahtnud mõelda ja tegutseda iseseisvalt, oma parema sisetunde ja veenete järele, siis on need olud sundinud paljusid noortestki vildakale teele — olupoliititsemisele, silmakirjatsemisele, küsitava väärtusega karjerismile ja põhimõtetelagedale, tihti elupõletavale elule, kuna nii on näinud vahest ehk eneseteostamine lihtsam kui elades sügavamate veenete järele, mis tihti on leidnud hukkamõistmist.

Sündinud ajalooline murrang ja vastutustunne meie rahva tuleviku eest, kohustab meie noorsugu eeskätt vabanema neist, tema enda nõrkadest kohtadest. Tänapäeva nooruse kõrgeks ja pühaks ülesandeks on kasvada vabaks oma vaimult, tõearmastajaks ja töökaks, ja seda mitte ainult isiklikes, vaid eeskätt ühiskonna ja oma rahvuse huvides.

Mitte poos ja ennastupitav tegeliskitsemine pole tänapäeva noore tõeline voores, vaid tema seesmine isikutublidus ja loomisvõime! Mitte sõnades, vaid tegudes peame näitama vai-

mujõu hinnatavat väärtust! Mitte snobistlikud härratsejad, vaid innustunud töötajad peavad olema meie eeskujudeks!

Vastavalt sihtidele valime ka endile tegevusavaldusi ja vaimuvarasid, milliste vastu üldse on vaja senisest suuremat ja üldisemat huvi.

Ühe rahva liige ei saa olla mitte ainult aatomiks kuskil vormitus ainemassis, vaid ta peab olema sama täiuslik algrakk, nagu meie tahame, et oleks kogu meie ühiskondlik tervik. Sellejärele, milliseist elementidest koosneb meie igapäevane elu, sellejärele kujuneb sisu ka meie üldises elus ja rahvas kui suuremas organismis. See asjaolu peab vaid suurendama meie igapäevase vastutustunnet ja süvendama teadlikkust, et mitte ainult nõudmistes ei ole meie ülesanne, vaid eeskätt just ka oma osa andmises. Iga noore ülesanne tänapäeval on teadlikult püüda enda isiksuse kujundamisele, et olla võimeline reaalseste olude hindami-

seks, mitte selleks, et nendes enda mugavuse pärast assimileeruda, vaid et leida õigem tee enda ja oma rahva elu- huide teostamisel.

Harmonilise isiksuse kujundamisel ei saa õigustada ainult ühe kitsa eriomaduse või -külje üle- või alahindamist. Peame pidama silmas, et inimesel peale keha on ka pea ja peale pea ka süda. Peame teadma, et ei saa olla viljakat praktiliste vajaduste rahuldamist, kui puuduks kultuuriloo ja -mõistev vaimus ja vajalised teadmused; teiseks aga oleks juuretu iga vaimnegi huvi ja võime, kui meie neile ei leiaks tegelikku rakendust reaalelus.

Teadlik, mitmekülgselt arenenud ja kriitikavõimeline noorsugu on meie rahva tõsisem tuleviku kindlustus. Eluvõitlus nõuab talt sitkust, nagu tuultes karastatud ranniku männilt, mis on võimeline edasi elama ja kandma oma elumõtet ka üle tormiste aegade, töös ja võitluses õigema eest — parema homse ja õnnelikuma tuleviku poole.

Ühte laulu tahaks laulda

C. Suite

Vaimustusega

G. Ernesaka

7. 3. Üh - te lau - lu ta - haks laulda, üh - te ai - nu - kest:
2. Ko - haks lä - bi rah - va hin - geat tõu - seks meeste meel.

mis kui vä - gev me - re - lai - ne ker - kiks sü - da - - meel.
väl - guk - sid siial vai - mu - möö - gad suur - te töö - de teel.

vee - reks ü - le maa,
ko - du tae - va all.
meno a - - - - - *poco*

Mis kui vä - gev me - re - lai - ne vee reks, vee - reks ü - le maa,
Väl - guk - sid siis vai - mu - möö - gad ko - du, ko - du tae - va all.

vee - reks ü - le maa,
ko - du tae - va all.
hiig - la i - ha - na,
ää - raks ü - le - val.
cre - - - - - *scen* - - - - - *do*

ko - haks lä - bi rah - va hin - geat hiig - la, hiig - la i - ha - na.
Ja nii mõn - da kuld - set täh - te ää - raks, ää - raks ü - le - val.

hiig - la i - ha - na,
ää - raks ü - le - val.

ko - haks, lä - bi rah - va hin - geat hiig - la i - ha - na.
Üh - te lau - lu ta - haks laul - da, üh - te ai - nu - kest.

M. Andersen-Nexö

Nimekaim taani tööliskirjanik

Käsikiri „Eesti Noorusele“ kirjaniku enda poolt koos tervitustega saadetud omal ajal Moskvast.

VAIRAS

M. Andersen-Nexö

Tal oli nälg raasukese rõõmu ja helluse järele, saksad polnud talle kuigi lahked, kuna oli aeglane ja saamatu töös.

Tal oli valkjās, õhuke juus, malbe, häbelik ilme, loomupärane kartlikkus muutis ta veelgi kohmetumaks, ta lõhkus palju asju, nuttis palju, sai kaksteist krooni kuus ja jämedaid sõnu oma taipamatuse pärast.

Kuid igal teisel pühapäeval ja teisel nädalapäeva õhtul paistis tallegi päike. Inimesed, kellele ta iial hääd polnud teinud, vanad mehed ja noored poisid, vestlesid temaga tänaval, nimetasid teda preiliks, hoolimata kehvadest ja lihtsaist riidetest. Jooksupoiss hüüdis talle poe ükselt lahkeid sõnu järgi, mille üle ta salajas päriselt naerma pidi, nooblid härrad kõrgeis kübarais tulid juure ja palusid luba kojusaatmiseks — just pimedamais kohis, kus ta üksi nagu pisut hirmugi tundis.

Nii hääd olid mehed! Isegi majahärra oli viisakas, paitas põske; kui ta oligi vali, siis

vaid naise pärast; ta teadis seda hästi.

Oli see rõõmupäike, mis kahenädalaste perioodide järgi nii viljavalmistavalt teda paitas, igapäevane vihm või mõlemad koos, iga tahes lõi ta õitsele ja paisus. Pesunaine soovitas küll rohefist seepi süüa ja petrooli juua, härrased vaatlesid teda tähelepanelikult ja vallandasid siis kohalt.

Nüüd pöördus ta küll siia-sinna, kõikjal silmitseti teda tähelepanelikult, ja suleti üks nina ees.

Lõppeks muretsets perenaine talle arvurohkes perekonnas ulaluse, kus perenaisel — kes noorpõlves üht-teist kannatama pidanud — pehme süda oli, kuigi tal, Jumal tunnistagu, oma natuke eneselegi kulus. Siin elas nüüd Boliine ja talitas kõik puhastustööd. Tasuks sai süüa, ja luba õtsel mõlema kasulapse järele vaadata.

Ühel raskel ööl lisandas ta ise väikese veeringu viie naelase loomakese näol kasulastele.

Kui ta ütlemä pidi, kes isa, selgus, et ta seda ei teadnud.

Pole lihtne kaheteistkümnest kroonist kuus kaheksa ära anda. Aga Boliine tundis end nii terve- ja tugevana, jättis lapse armurohkesse perekonda, läks teenima ja rõõmustus oma neljakroonisest kuupalgast. Sellega juhtus sama lugu nagu tähendamissõnas leibade ja kaaladega: piisas lapsele ete tarbeks ja kasuvanemaile kingitusiks, et nad lapsele hääd oleksid.

Ja vana lugu kordus kummalise täpsusega. Taas igapäevased ebaseadused ja harvad ja harvad päikesevälgatused. Aasta pärast esimest juhtu ilmus Boliine jälle armurohkesse perekonda, tõi olevuse ilmale seitsmest soost kaalust kui endinegi.

Eelmisel korral abiandva naise manitsusi meenutades ta teadis nüüd, kes isa on — oli noor kaupmees; aga kui aeg täis sai, polnud teda kuskilt leida, nelja krooniga kuus ei võtnud aga keegi last.

Hää naine avitas seegi kord. Lubas leppida nelja krooniga puhtas rahas, kui puuduv tuukse tulevastelt härrastelt toiduainete näol. Päälegi küsis Boliine nüüd, tuges eelmisile kogemusile, neliteist krooni, ja võis kaks ülejäänut enesele tarvitada.

Boliinele piisaski kahest kroonist, jäi ülegi, kuid vähem kui enne. Oli ju kahele lapsele vaja veel ihukatet, kasuvanemad pidid võimalikult mõlemaid armastama, kuid selleks ei jatkunud raha.

Nii haaras ta vahel kohvi, vahel suhkru- toosisse, võttis mõne muna, tükikese saia või raasukese liha. Suurema osa pani enese söögist kõrvale, kuid proua, kes vaimustusega märganud, kui vähe tüdruk sööb, imestas, kuhu kõik kulub, ja ühel päeval vallandati ta varguse pärast.

Halastusest ei antud vargust üles, ta aeti vaid minema. Halvemini ei käinud ta käsi teisel ega kolmandalgi kohal, kuni ta jälle töölis perekonda minekuks küps oli.

Seegi kord ei õnnestunud tal isa leida, oli sunnitud üksi kolme lapse eest muretsema.

Uskmatu kui see kõlab, ta tuli toime sellega. Palk oli tõusnud nüüd viieteistkümneme kroonile kuus, mis kulusid terveni lastele. Puuduva krooni muretsetes õõseti prügihunnikust poolpõlenud koksi tükke korjates, mida müüs puukaupmehele.

Kuid ka söögiainete maks oli tõusnud. Nagu varemgi kogus ta enese suu juurest, ai-

tas pererahvalt vähe järele, puuduva korjaš kogu maja teenijailt kokku. Ja kasuvanemad üha paisusid, kuna ta ise kõlmaks jäi.

Raskusi tekitas lastele riiete muretsemine: Kuna ostmiseks puudus raha, siis algas ta laastamist enese riidetelt, lõigates neid tükki- tükilt, kuni jäi vaid paar hilpu.

Kuid päikesekiired seda kergemini pääsid ta naha ligi. Muretult rõõmus, kurja aimamatu ja vilumatu nagu esimeselgi päeval, imes ta meeste lahkust enesesse. Õõseti und kärpides ja korjatud lappidest lastele riide- tükke õmmeldes mõtles ta päämiselt naisile, kui karmid need talle olid.

Ühel päeval vangistati Boliine kadunud hõ- belusika pärast. Selgus eksitus — kuid tüdruku laekais otsides avastati hulka vargusi. Neli naabrinaist kutsuti kohtusse. Kõik va- rastatud asjad olid laual. Oli väikesi sitsi- lappe, puuvilla riideribasid, paelaotsakesi ja vana, katkend linast riiet. Kohtuuriija vaat- tas kuhja lembel pilgul. Boliine oli rääkinud kogu oma liiderliku mineviku ja varga loo- muse. Iga muna, kohvi-oa, suhkrutükikese üle oli aru nõutud. Oli vaja vaid kindlaks teha, et ta ka hiljem end parandanud pole.

„Tunnistate selle omaks?“ küsis uriija vestlustoonis proua B-lt, lahke ilmega vanal- daselt daamil, kelle juures Boliine hiljuti teenind. Näidates tunnistajale räbaldund sal- vätti.

„Nimetähed on küll minu,“ vastas proua B. „Ja see?“ küsis kohtuuriija, tõmmates kimbukesest lapse kleidikese, mis kunagi peenest riidest, kuid nüüd kirjude räbalatega lapitud.

Boliine kokkus, kui kleidikene nähtavale toodi, nagu kartes, et see talt võetakse. Proua B. märkas seda, ja hetkel mõistis ta Boliine kurba lugu.

„Mäletavasti andsin selle talle,“ ta ütles, „ja ka muu suuremalt osalt.“

Kohtuuriija tegi pahase näo.

Aga Boliine nuttis, ja pisarad langesid takistamatult üle kitsaste põskede ja madala rinna ta liig viljakasse sülle.

Uriija pilk kandus langevate pisaratega sama teed, jäi nendega ühes peatuma.

Hetke tundis nõrkust: oli tundmus, nagu näeks seletamatut kangelasmeelt enese ees. Siis võitsid temas õigusteadlikud tundmu- sed. Pöördudes protokollijale, lausus: „Li- sage märkusele kolmest lapsest, et kaebel- alune on jälle rase.“

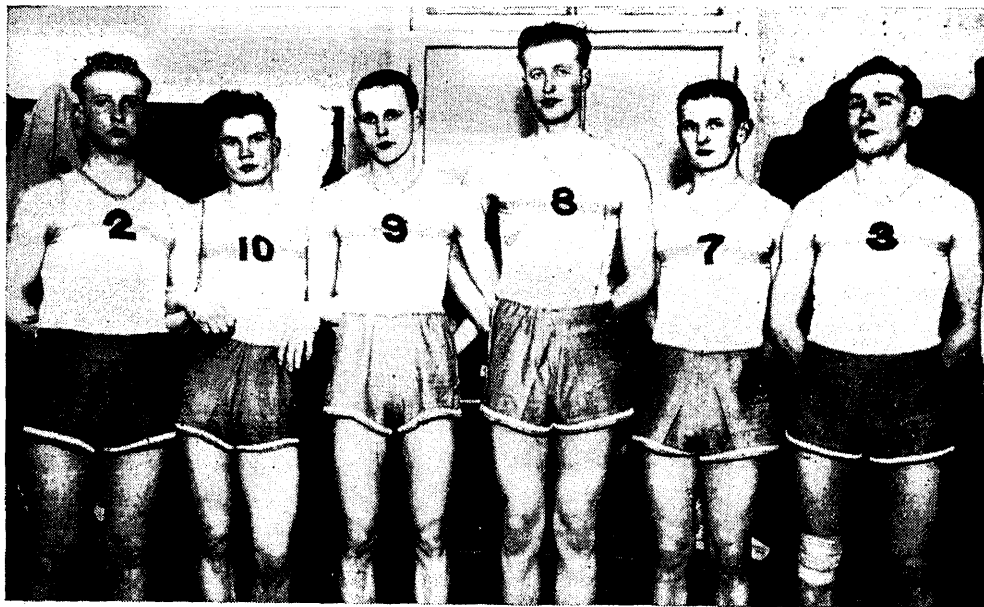
VÖRKIPALLIMÄNG

Meeskonnamängud moodustavad teiste spordialade hulgas teravapiirilisel eraldatud rühma. Kui individuaalaladel (kergejõustik ujumine j. t.) võistlejal tuleb arvestada kaasvõistlejatega vaid niipalju, kuipalju nad on temale vastasteks, siis meeskonnamängija on vaid üksik lüli meeskonnas, kes peab sobima peale individuaalsete võimete igati ka oma meeskonda. Seega lisandub meeskonnamängudele mingi ühiskondlik moment, mis neid individuaalaladest lahtutada laseb.

Eriti noortele tuleb meeskonnamänge soovitada mängude moraalsete omaduste tõttu. Meeskond on nagu primitiivne ühiskonna vorm, mille liikmena noor õpib kaaslastega arvestama ja hindama kaasmängijaid. Sealjuures peab üksik mängija end ka individuaalselt harjutama, et meeskonda pääseda või seal püsida. Õieti korraldatud ja kasvatatud meeskond, milles valitseb vastastikune seltsimehelikus ja ausa võistluse põhimõte, on noorele liikmele koht, kus ta rakenduslikus tegevuses võibolla endalegi märkamata omandab mängides oskuse olla tubli ja aus ühiskonna liige.

Kõneldakse võrkpallimängu võistlustaseme vähjakäigust, mida kahjuks ei saa eitada. Taseme languse põhjustab rahvusvaheliste võistluste puudumine, seega puudub ka võimalus saada sel spordialal internatsionaaliks. Need võrkpallivõistlusel puuduvad võimalusi pakub aga korvpallimäng, ning sellepärast on ka arusaadav suurem huvi korv- kui võrkpallimängu vastu. Selline on pilt, kui jälgida Eesti esivõistlusi käsipallimängudes. Teissugune mulje tekib, kui võtta luubi alla laialdasem piirkond. Siis selgub, et võrkpallimäng on meil Eestis üks suurima levialaga spordiala. Enda tähelepanekute järgi võin kinnitada, et ei leidu meil ühtki maakohta, kus võrkpallimäng on tundmata (mida näiteks korvpallimängu kohta väita ei või).

Täielikult pole õigustatud ka väide, et võrkpallimängu tase on langenud. Mängutase on langenud varemnimetatud põhjustel küll n. ö. eliit meeskondades (liiduklassi meeskonnad), kuid üldiselt on mänguoskus kahtlemata arenenud. Kui pidurdavad takistused kõrvaldada või pühendada senisest rohkem tähelepanu võrkpallimängule, haarates kõiki võrkpalli-

ÜENUTO võrkpallimeeskond, kes on 1939/40. a. Eesti ja ÜENÜ meister võrkpallis. Vasakult: V. Sillo, E. Höbe, H. Taperson, E. Neudorf, K. Tallmeister ja O. Kaldre.

harrastajaid, siis ei pruugiks küll edaspidi mängutaseme langust karta.

Läbilõike provintsi võrkpallimängu tasemest andis teatud ulatuses ÜENÜ noorsoopidustusel peetud võrkpalliturniir, kus võistlesid maakondade paremad ÜENÜ meeskonnad. See oli esmakordne, kus võistlesid korraga rida provintsi meeskondi ning mängutaseme suhtes ei saa etteheiteid teha. Samuti oli ka samas võimalik võrdlus liiduklassi ja provintsi vahel. Eesti meistermeeskonna (ÜENÜ-TO) ja provintsi parima (ÜENÜ Tapa) meeskonna vahelises võistluses ei ilmnenu sugugi tohutut taseme vahet. Esimene oli vaid koosseisult ühtlasem ja võistluskogenum.

Ajal, kui tõusis poleemika võistlusspordi ja n. n. massispordi esindajate vahel, jäeti hoopis puudutamata küsimus, kas meil pole juba mõnda spordiala, mida võiks õigusega massispordialaks tunnustada. Selleasemele püüti esile tõsta alasid, milliseid tuleks massispordina rakendada ja hulkade keskele viia. Tekib küsimus, miks on vajalik kunstlikku vahetegemist ja asjatut propagandat, kui meil tegelikult juba ongi spordialasid, milliseid õigusega võib massispordialadeks nimetada või mis näitavad tendentsi selleks saada?

Põhjused, miks võrkpallimäng meil üheks harrastatavamaks spordimänguks on muutunud, on puhtpraktilised. Kõigepealt ei vajata mänguväljakuks suurt ega piinlikult korras- tatud maa-ala. Teiseks on vajalikke mängu- abinõusid vähe ja nad on hinnalt kättesaadavad igale väiksele organiseeritud rühmale. Kolmandaks — mängureeglid on lihtsad ja neljandaks — võrkpallimängu võivad harras- tada naised kui ka mehed.

Lisaks hea vabaaja veetmise vahendina on võrkpallimäng ka kehalist arengut mõjutav tegur. Seda küll piiratuma ulatusega, võrrel- des mõne pingutust nõudvama spordialaga, kuid seda rohkem on ta hinnatav seltskon- namänguna (massispordina).

Mida pakub võrkpallimäng võistlusalana ja mis on temas sellisena hinnatavat?

Enne küsimusele vastamist kerkib uus kü- simus, millal on võrkpallimäng võistlus ja millal mitte? Viimasele küsimusele on vas- tus lihtne. Niipea, kui kerkib mängijate vahel üles paremusküsimus, s. t. mängides loetakse punkte, siis on tekkinud juba võistlus.

Peale meeskonnamängude vooruste, mille- dest juba eespool kirjutatud, nõuab võrkpalli- mäng igalt üksikult meeskonnaliikmelt võist-

ÜENÜ Raiküla osakonna võrk- ja korvpalli väljak

lusel hingelist tasakaalu ja enda- distsipliini. Kui meeskond alahindab vastast või kardab kaotust, siis on sellega vastasmeeskonnale antud suured eeldused või- duks. Võrkpallimängus üksiku meeskonna- liikme poolt tehtud vead paistavad pealtvaa- tajaskonnale teravalt silma ning tihti kao- tab kogenematu mängija pärast juhuslikku viga endakontrolli, tehes järjest krobelisi vigu. See nakatab ka teisi meeskonnaliikmeid ja siis räägitakse meeskonna „närvide kaotu- sest“. Nagu kõneleja nii on ka mängija väl- jakul publiku alalise arvustuse all. Tuleb en- dale sisendada kindlustunnet ja mõne eba- õnnestumise pärast mitte end heidutada lasta. Esinemiskindluse omandamiseks pole mingit rohtu, vaid seda peab igaüks omal nahal õppima. Võrkpallimäng arendab ka män- gija kiiret otsustamisvõimet. Sek-undi murdosa jooksul tuleb mängijal otsus- tada, kas pall läheb väljaspoole mänguvälja piire või langeb sissepoole, kas tõsta või üle lüüa jne. Ülaltoodud positiivsed omadused võrkpallimängus on tähtsamatena esile toodud, kuid juba needki õigustavad võrkpallimängu vabaaja veetmiseks.

ÜENÜ on rea aastate kestel võrkpallimängu harrastamiseks maal mõndagi teinud (ringkon- navõistlused ja maakondlikud võistlused) ja aitab loodetavasti edaspidigi mängu arengule kaasa. Kuid ühtlasi loodan, et võistlejad ise kui ka osakondade tegelased tungivad rohkem mängu sisusse, et ei võeta ja nähta võrkpalli- mängu ainult palliga müramisena, vaid kui noorte kasvatusvahendit. Pole mäng omaette väärtus, vaid ikkagi abinõu.

Rühist ja kehahoiakust võimlemises

Selg - meie valulaps

Kehalise kasvatus üldsiht on viia inimest hääde tervislikku seisundisse. Selleks eestkätt on suur ülesanne võimlemisel. Võimlemine on kehalise kasvatus algtegureid, tema abil saame suunata inimese kehalist arengut ja valmistada teda ette sportlikuks suur- tööks. Võimlemine ise võib olla meile kõrgeimaks harrastussihiks võimlemise kunstilisemas mõttes.

Meie võimlemise tase on viimastel aastatel tublisti tõusnud. Oleme leidnud küllalt meile sobiva tööviisi, mis haarab tublisti inimest tervikuna, tema füüsilist ja vaimset „mina“, tema tundeelulistki külge. Kui ennemini tungis esiplaani tugevamini nii-öelda välimuslik külge, siis nüüd on sellele lisandunud väljenduslik moment. Nii siis väline või formaalne ja väljenduslik-elamuslik moment ongi need kaks komponenti, mille najal võime öelda, et me suudame võimlemises end avaldada terviklikult. Võimlemine ei või seega haarata vaid inimese keha ega vaimu üksikult, küll aga mõlemaid korraga, s. o. inimest tervikuna. Seega uusim võimlemine on jõudnud tunduvalt edasi.

Tahaksin siinkohal aga kõnelda võimlemise formaalsest küljest. Formaalse või kehalise momendi seisukohalt peame alalist ja erilist tähelepanu pühendama rühile. Rühit või teiste sõnadega hää kehahoiak väljendab iseteadlikku isiksust, sirge keha ja sirge selg julgust, otsustavust. On halb vaadata mannetult kõverat ja kütirakat inimest või noort. Sarnane isik on tõmbunud endasse, on tihti kinnine ja tahetevaene. Tal puudub tihti elujulguski, positiivne ründamistahe. Teadlased kinnitavad, et kütirselsus alandab tublisti inimese väljendusvõimet ja vitaliteeti. Ja kes meist ei tahaks olla elujõuline? Sellepärast peame selja ajama sirgeks, peame selga koolitama olema sirge, et ta jõuaks ka meid

kanda tervikuna ja aitaks meis tõsta väljenduslikku mehlist isiksust.

Rühiti tuleb võimlemises kasvatada treeningulise töö abil. Harilikus elus ja tema toiminguis eriti aga töödes nagu seda on heinaniitmine, kündmine, puusaagimine, leivasõtkumine, rohukitkumine, pesupesemine ja muud taluja põllutööd, me vajame ikka tavaliselt kütiru. Kütirsels, ümmarsels saab meile harjumuseks. Võimlemise tubli töö seljale aitab teda taas sirutada. Kui me vaatleme viimase aja „ümmardumise“ suunas, liigutused kipuvad liiga ümmarguseks, pehmeks ja plastiliseks, „tantsuliseks“. Ühtlasi sellega pole liigutus küllalt realistlik. Me teame aga füsioloogiast, et lihasjõu saavutamiseks lihas peab sooritama liigutuse maksimaalses ulatuses, s. o. lihas peab rakenduma tegevusse võimalikult kontraktsiooni või kokkutõmbelisest seisundist võimalikult sirutusliku seisundini. See võimaldab lihasele suurima töö, see on lihasele sundus kasvamiseks ja arenemiseks. Nii öelda lihase sunnita ei saa teda küllaldaselt mõjutada. Seepärast ongi siis küsimus nii, et peame lihastele võimaldama maksimaalset tööd. Ja sarnast mak-

Moment ÜENÜ naisvõimlejate esinemisest staadionil

*ÜENÜ rühikad naisvõimlejad
sammumas staadionile*

simaalset ja ulatuslikku sirutumise- ja kokkutõmbamise tööd vajavad eeskätt seljalihased, mis aitavad inimest inimväärsele esinemisele ja elule.

Seljalihastest koolitamise alla kuuluvat eeskätt pikad, abaluude alumised ja päalmised lihased. Pikki seljalihaseid saame arendada võimaliku ja ulatusliku kere ettepainutamisega ja taas sirutamiseega. Abaluude lihased liigutavad abaluid ja aitavad õgvendada lülisamba rinnaosa. Nii võiks abaluude lihaste tööd nimetada spetsiaalseks rühitööks selle mõiste kitsamas mõttes. Abaluude lihaste võimest olenebki peamiselt selja suurem või väiksem kүүr. On need viletsad ja arenematud, tekib kүүrselg ja lamedust rind. On need tugevad, hoiavad nad abaluud õiges asendis, millega tõstub ka rind. Kõrges rinnakorvis on ruumi tööks ja arenemiseks meie elumootoreil — südamel ja kopsudel. Seepärast pole mitte ükskõik, kuidas me rühiküsimust võtame. Rüht on seega inimese kasvatamises oluline moment. Või teiste sõnadega — selg on meie valulaps, sest temale osutatakse võimlemistöös võrdlemisi vähe tähelepanu.

Olavöö lihaseid haarame käteliigutustega. Need liigutused peavad olema juba eelmainitu kohaselt võimalikult ulatuslikud. Käteliigutuses poole raja pääl seismajäämine ongi see poolik, mittéküllaldane liigutus, mis ei mõjusta küllaldaselt abaluude lihaseid ega sunni neid tugevasti tööle. Järjelikult

rühi mõjutamine on poolik. Ja kui sellele lisandub veel ülaltoodud liialt ümmarguste liigutuste moment, siis meie töö võimlemstunnis on väheväärtuslik. Ümmargused liigutused tekitavad liialt käte murtud asenditega. Sel puhul ei saa nii ulatuslikult haaratud ka abaluude lihased ja mõju seljale ning rühile — selle spetsiaalsemas mõttes — on väheulatuslik. Nii siis on kasulikud liigutused sirgemate kätega sooritatult võimalikult ulatuslikumalt.

Möönaksin lõpuks, et see maksab nii nais- kui ka meesvõimlemise kohta. Ja naistele peaks senisest rohkem pakuma jõuharjutusi, ühtlasi rippeid, mis aitab sirutada lülisammast, tõsta seega rühi kvaliteeti. Riistade puudusel ripeteks kasutatagu kaasabi, kus toimuvad siis ripped, tõmbamised, vedamised, lükkamised — sõnaga teod, kus saab käte abil rakendada tööle seljalihaseid. Võime öelda kokkuvõttes, et peame omistama erilist tähelepanu selja arendamisele, eeskätt 14—18 aastates olevaile noorile. Õpetajale ja võimlemisjuhile olgu need noored erilise tähelepanu objektiks. Siis jõuame ligemale ideaalile — sirge seljaga ja julge vaatega eestlane.

ÜENÜ on noorte kehakasvatuse alal teinud palju pioneertööd. ÜENÜ noorsoo-pidustused Tallinnas 15. ja 16. juunil näitasid, et ÜENÜs võimlemist pole unustatud. Sajad nais- ja meesnoored esinesid siin võrdlemisi raskete harjutustega, milliseid sooritasid puhtalt ja

Rahvatantsude kogumisreis Harju rannikul 1913. a. suvel

Eesti rikkalikud rahvaluulekogud sisaldavad suhteliselt vähe rahvatantsude kirjeldusi. Eriti puudulikud on selle poolest vanemad, J. Hurda, M. J. Eisen'i j. t. kogud, kuna nende asjaarmastuslikel kaastöelistel ei jätkunud võimeid rahvatantse kirjeldada ja viise noodistada. Kui 1904. a. hakkas dr. O. Kallas Eesti Üliõpilaste Seltsi kaasabil erilisel koguma rahvaviise, siis satuti varsti rahvatantsudele. Kuid ka muusikalise ettevalmistusega kogujad ei pööranud küllaldaselt tähelepanu rahvatantsudele või neil puudusid kogemused viiside kõrval tantsusamme kirjas fikseerida. Vahepeal arenes Põhjamaadel rahvatantsude elustamisliikumine ja see tõi vajalisi meetodeid ka tantsude kirjeldamiseks. Dr. Kallas oli kontaktis nendegi saavutustega ja püüdis Eestiski asja süstemaatilisemalt organiseerida. Ta oli andmeid saanud ka Harju ranniku rikkalikust tantsuvarast, eriti oma tubli kaastöelise G. Vilberg'i (praegu dr. G. Vilbaste) kaudu, kes oli ise üsna edukaid katseid teinud tantsude üleskirjutamises.

effektselt, maanoorsoo kohta üllatavalt hästi. ÜENÜ osakondadesse on tekkinud ja tekkimas häid võimlemisrühmasid, kes ei kohku ka raskemategi harjutuste ees. Võimlemises viljeleme uut ala, uut üritust, mis meie maa seni ühekülgssesse kultuurellu toob uut sisu ja ürituste kavva kõigile naudingut pakkuva ajakohase uue joone, mis eriti kasutatav on suviüritustes vabas looduses.

On kindel, et selle ala viljelemist ÜENÜs hooga jätkatakse, et siin juhtidele uusi kokkutulemise, uusi harjutusi ja uut rakendust pakutakse. Ärgu aga ka osakonnad kohtadel käsi rüppe pangu, ega nüüd pidustuste mõõdukes rühmi lasku laiiali minna. Leitagu võimalusi rühmade tööks ja juhtidele täiendusvõimaluste andmiseks. Selles töös osutame aga erilist tähelepanu rühile ja julgele hoiakule.

Siiski oli vaja isikuid, kes tööd oleksid teinud süstemaatselt ja põhjalikult. Valik langetas 1912. a. naisõpetajale Anna Raudkats'ile, kes oli tutvunud Soome rahvatantsuharrastustega ja keda selle liikumise juht, Anna Collan soovitas dr. Kaldale kui ühte oma edukamat õpilast. Siiski ei saanud tööst sel suvel asja, sest Raudkats tahtis sügisel astuda Helsingi võimlemis-instituuti ja pidi suvel õppima soome ja rootsi keelt ning tegema muidki ettevalmistusi. See oligi asjale mõnevõrra kasuks, sest talve jooksul tutvus ta instituudis rahvatantsu kursusega ja võttis osa Soome „Kansantanssin Ystävien“ seltsi tegevusest ja praktilistest harjutustest, mis andis talle kogemusi rahvatantsude kirjeldamiseks. Ta tundis suurt huvi ka eesti rahvatantsude ja mängude vastu ning pidas enda kohustuseks neid päästa kadumisest. Ta oli nõus reisi ette võtma 1913. a. suvel, kui leitakse võimeline viisidekirjutaja. Ka soovitas ta avaldada üleskutse ajalehtedes, et saada tantsuoskajate aadresse. See andiski tulemusi. Eriti tähtsad olid sama Vilberg'i teated, kes juhatas Harju rannaküladest hulga inimesi, kes pidid oskama rahvatantse. Nende seas leidis ka mitu muusikameest, kes olid omal alal parimad. Need isikud võetigi korjamisreisil aluseks, kuid nendele seltsis kohal ka hulk teisi.

Viisikirjutajaks saadi 23-aastane soome muusikamees A. O. Väisänen, kel oli juba kogemusi korjamistööks. Ta suutis viise hästi noodistada, samuti oli ta varustatud fonograafiga, mida sel ajal tarvitati veel võrdlemise vähe. Nõnda oli korjajail küllalt häid eeldusi oma nõudliku ülesande täitmiseks.

Käesolevad read tahavad pakkuda väikest ülevaadet sellest korjamismatkast, mis on olnud põhjapaneva tähtsusega meie rahvatantsude uurimises ja elustamises. Kirjutise aluseks on olnud korjandus ise ja Raudkats'i poolt kirjutatud reisikirjeldus, millest esitatakse võimalikult rohkesti katkendeid, muud osad aga refereeritakse lühemalt või täiendatakse hiljem saadud andmetega. See peaks juba teatavat „ajaloolist“ huvi pakkuma meie

tänapäevaste rahvatantsuharrastajate arvukale perele.

Korjajate peamiseks reisisihiks oli Kolga rand Kuusalu kihelkonnas, meie rahvatantsude rikkalikum leiupaik. Sõideti posthobustega Jõelähtme kiriku juurde ja kõnniti sealt jalgsi mereranda, kust õieti algabki Harju ranniku rikas tantsurajoon. Kuid esimesest peatuspunktist, Manniva külast, ei saadud veel midagi, kuigi pühapäeva õhtu tõttu oli võimalik osa võtta külanoorte tantsupeost.

„Õhtul kogus küla noorsugu kiige ümber kokku lusti pidama. Lauleti, tantsiti ja mängiti palju, aga kõik kandis uue aja pitsarit. Peaaegu kõik uuemad „salon-tantsud“ olivad tuntud. Külapoisid tantsisid muu seas imekspanemise väärt hästi valtserit. Tantsiti harmonika („lõõtspilli“) saatel. Ringmängud olivad harilikud: „Üks peigmees otsib pruuti“, „Me veame peremehele heinu“ jne. Kiigel lauleti „Mu isamaa armas“, „Kiigu mu paadike“ ja sellesarnast. Ühe sõnaga: vanavara korjaja saak oli — null.“

Järgmisel päeval sattusid korjajad juba rikkalikuma saagi juurde. Nad leidsid Kostiranna külast tubli viiulimängija Johannes Sepa, kes esimesena andis aimu läheneva Kolga ranna suurest tantsurepertuaarist. „Teda maksis ülesotsida. Huvitav tüüp. Tasase, lahke loomuga, arusaaja, selgind ilmavaatega, ja oma 63 aasta peale vaatamata veel nii kõbus, et minuga „tüska polkat“ tantsis. Terves olekus midagi rahulist, harmoonilist. Silmades mõtlev ilme; nendes võis aga teine kord ka kelmlik tuli vilksatada. Niisugune oli Johannes Sepp.“ Temal leidis kaks endavalmistatud viulit, millest teine osteti Muuseumi jaoks. Tubli pillimehena mängis ta hulga tantsulugusid fonograafi-rullidele ja andis mitu tantsukirjeldust. Neist oli tähtsaim „Pikk-ingliska“, millest pole hiljemgi saadud täielikumat üleskirjutust, nii et Joh. Sepa redaktsioon on jäänud aluseks tänapäevaseile rahvatantsu-harrastustele. Tema teadis ka „Tüska polkat“ ja „Tursamäe polkat“, mis on samuti jäänud teistele korjajatele peaaegu kättesaamatuks. Tema abikaasa Liisa Sepp elab praegugi ja on keele- ja rahvaluuleuurijatele tänuväärseks allikaks.

Maniva külas kohati kooliõpetajat G. Vilberg'i, kes kogus rahvalaule. Uheskoos imeteldi ka ilusat Jägala juga, mis pakkus suurt huvi lõuna-eeslasele ja isegi soomlasele.

Koos mindi edasi Ihasalu külla, kust leiti tubli rahvalaulik Liisa Tomander, kuid rahva-

Kostiranna küla vana viiulimängija Joh. Sepp. Fotografeeritud A. O. Väisäneni poolt 1913. a.

tantsu osati seal väheselt. Siis sõideti paadiga üle lahe Kaberneeme külla, kus loodeti kohata kuulsat viiulimängijat Kõrtsi Mau-nust. Kuid mees oli kuskil saarel kiviveol ega olnud kättesaadav. Vilberg jäi sinna maha ja Kolga randa sõideti paadiga jällegi kahekesi.

Pikem peatus tehti Leesi külas, Kolga ranna keskpunktis. Peatuti kaupmees Ungers'i majas, kuna kaupluses käis rohkesti rahvast, kes tutvus laialdaselt nende tööga. Hommikuti ja õhtuti kogunes sinna hulgaliselt inimesi, kes olid alati valmis fonograafi laulma rahvaviise või mängima tantsulugusid. Eriti rohkesti materjali andis Naurismäe Eedi (Eduard Aamann), kes oma noorele eale vaatamata osutus parimaks viiulimängijaks ja tantsuvara tundjaks. „Naurismäe Edi oli noortvõitu tubli ja tüse kalamees, truusüdamlise, päevatanud näoga. Ei oleks uskunud, et need karedad töömehe käed nii ilusaid helisid viulist väljameelitada oskavad.“ Ta esitas

*Osa rahvatantsijaid ÜENÜ noorsoopidustusil staadionil ettekandmas
Kihnu rahvatantsu „Kalamies“*

oma palad „puhtalt, selge, hea rütmusega ja liht mängija kohta väga hea tooniga.“

Leesi külast leiti ka torupillimängija Uhi Jakob, kes elab veel praegugi. Kuid see polnud esmajärguline muusikamees. „Uhi Jakobil oli nähtavasti enam huvitust oma kunsti vastu kui annet. Ihu ja hingega oli ta asja juures ja püüdis oma kõigeparemat pakkuda, aga „vaim oli nõrk.“ Ta oli ise valmistanud oma pilli, kuid see ei võtnud alati tooni sisse. „Tema palavam soov oli ühes oma armsa mänguriistaga päevapildiks ülesvõetud saada, nagu ta herra Väisänen'ile häbelikult tunnistanud oli. See soov sai siis ka täidetud.“ Siiski saadi seal talus selgeks mitu rahvatantsu, muuseas ka „Kupparimoori“.

Leesilt saadi teistelki rohkesti rahvatantse. Pühapäeva õhtupoolikul kutsuti kohalikku seltsimajja hulk vanu naisi, kes olid valmis demonstreerima oma tantsuoskust. „Vanade tantsude oskajad tulid enesele nii tähtsad ette. Noorem põlv vaatas muigates pealt, kuidas vanad oma „Räditantsu“ ja valtsi veeretasi. Pärast asusid aga ka mõned nooremad tantsijate hulka, ja nii sündis peaaegu nagu väike pidu. Tuju oli kõikidel hea. Mängumeesteks olivad Naurismäe Edi ja Uhi Jakob. Uut küll midagi ei saanud, aga huvitav oli siiski suuremat kogu tantsima näha.“ Siiski on kor-

jajad suurema osa rahvatantse fikseerinud just Leesilt, nähtavasti ka sellel „tantsupeol“.

Korjajad külastasid ka Tammistu külas kuulsat torupillimeest Jakob Ratsov'it. Rahvas tunnistas tema sealse ümbruse parimaks pillimeheks, kellega võivat võistelda ainult Atru Tenu Juminda poolsaare teiselt poolelt, Virve külast. Kuid Ratsov oli juba 81 aastat vana ja „vagaks läinud“, seetõttu pidanud ta pillimängu patuks ja müünud instrumendi ära. Külastajad võttis ta siiski vastu ja mängis neile lugusid, kuid tantse demonstreerima ei hakanud. Kuna mehel endal puudus pill, siis olid korjajad Uhi Jakobi ühes torupilliga kaasa võtnud. Kuid vanameister laitis teise pilli, et see kuhugi ei kõlbavat. Kuulajate hulgas leidis ka kalamees Gustav Kempmann, kes õpetas mitu huvitavat rahvatantsu. Tõeliselt oskavad Kolga rannas paljud inimesed veel praegugi rahvatantse ja pole suurt vahet demonstreerijate võimetes.

Kuna Juminda poolsaare lääneosa tantsuvara oli enamvähem selgunud, siis siirdusid korjajad teisele poolele, poolsaare idakülge. Tapurla külas selgitas rahvatantse kuulus laulik Mai Kravtsov, kes oma 68 aastast hoolimata oli elav ja osav kõike suuliselt seletama või näitama tegelikult. „Liutaia ema tantsis nii kergesti ja kenasti, et lust vaa-

data.“ Temalt saadi fonografeerida ka rohkesti lauluviise, kuna sõnu oli varem kirjutanud G. Vilberg. Sellest suurest rahvalaulikust on neile jäänud kõige paremad muljed. „Mai Kempmann [peab olema Kravtsov] on üks meeldivamatest eitedest, kellega meie oma teekonnal kokku puutusime. Keskmise kasvuga, kaunis lihava kehaga, priskel näol veel endise iluduse jäljed, sinihallide silmade vaade poolunistav, pooltõsine. Oma ülesastumisega viisakas ja ühtlasi emalikult lahke. Liutaiä ema luges ajalehte ja oli nähtavasti kaunis avara silmaringiga ühe liht taluude kohta; aga vana aja pärandusest, oma muistsetest lauludest ja viisidest, tantsudest ja viisidest pidas ta seal juures suurt lugu.“

Samal päeval külastati ka teist rahvaloomingu vaimusuurust, pillimeest Tõnu Esloni ehk Atru Tenu Virve külas. „Peab tunnista, et Atru Tenu oma kuulsuse auuga ära teeninud on. Ta on tõesti kunstnik oma alal.“ Ta repertuaar oli suur, eriti kenad olid valsid. Talle kuulus veel hea torupill, millest ei pidanud enne surma lahkuma. „Vanade tantsude kohta ei teadnud ta kahjuks suuremat midagi ütelda; lood mängis küll, aga kuidas nende järele tantsitakse, see oli temale tume.“ See on tavaline viga pillimeestel, sest et nad pole kunagi tantsust tegelikult osa võtnud, seetõttu sagedasti ei oska üldse tantsida. Atru Tenu oskas oma kunsti väärikalt hinnata, sest ta oli isegi Tallinna „Estonias“ esinenud. Ta rõhutas korjajatele: „Kirjutage siis, et Tenu Eslon ikka kõige ette torupillimängija on.“ Muidu oli ta tõsine ja vähejutukas, pikk, tüse ja veel väga kõbus vanamees, kuigi juba 74 aastat vana.

Sellega lõppes korjajate reis Harju rannikul. Läbi käimata jäid küll mitmed külad, eriti idapoolses osas, kuid oli kätte saadud juba tantsuvara põhilisem ja tähtsam osa, umbes 15 tantsutüüpi. Hiljem on küll lisaks tulnud teist nii palju või veel rohkemgi, kuid paljud tantsud on jäänud katkendlikuks või ebamääraseks ega ole olnudki üldtuttavad. Kuigi sealses ümbruses on rahvatantsud olnud paremini arenenud kui kuskil mujal Eestis ja ka kõige hilisema ajani elujõulistena püsinud, siiski tundus juba sel ajal tugevat langust. „Vanemad tantsud on rannarahva seas kadumas, vähemalt ei ole nad enam kusagil üldiselt tarvitusel. Rannas tantsitakse praegu küll ka, enamasti laupäeva ja pühapäeva õhtutel, suvel kiige juures, talvel mõnes talus, kus suuremad ruumid saadaval ja lahke pererah-

*Virve küla kuulus torupillimees Tõnu Eslon.
A. O. Väisaneni foto 1913. a.*

ette ei tulnud, Ingliska ja Kupparimuori paar vas nooremate löbu sallib; aga uuema aja „salontantsud“ on peaaegu kõik vanemad välja tõrjunud, mahaarvatud mõned üksikud, nagu „Kupparimuori“, „Üks, kaks, kolm, neli, viis, kuus, seitse“, mida veel siin ja seal tantsitakse. „Kõige vanemateks tantsudeks“ nimetati Inglise, Rannatantsu, Voortantsu, Kassarit, Kivikasukat, Räditantsu, Kupparimuori, Pärlini ja Mustlase polkat. Neid tunneb noorem põlv enamasti ainult nimepidi.“ Sel ajal olid vanemas ka juba polka, valss, krakovjak jt. vanemad seltskonnatantsud, kuna ägedasti tungisid peale vene sõjaväe ja seltskonna moeudised, aga ka Lõuna-Eesti rahvatantsud „Tuljak“ ja „Kaera-Jaan“, mis olid Põhja-Eestis parajasti kujunemas seltskonnatantsudeks.

„Ainult üksikud vanad ehk keskealised inimesed oskasid veel vanemaid tantsusid, ja nendegi teadmised olid sagedasti õige puudulikud. Harva tuli ette, et keegi ühe tantsu algusest lõpuni ettetantsida ehk seletada oskas; pidid mitme isiku käest järelepärima,

võrdlema ja täiendama. Teisendisi just palju ette ei tulnud, Ingliska ja Kuppari muori paar variatsiooni maha arvatud. Seda võib sellega seletada, et külad, kust tantsud üleskirjutatud, üksteise lähedal on.“ See iseloomustus on veidi liiga pessimistlik. Rahvatantsude oskajaid võis sel ajal Kolga rannas üsna rohkesti leiduda, nagu tänapäevalgi, ligi 30 aastat hiljem, võib sealt üsna rohkesti andmeid saada. Korjajad küsitlesid vist liiga vähe isikuid, enamasti neid, kes olid varem kätte juhata tud. Ka tantsude varieerumisi tuleb mõnevõrra ette, kui küsitleda inimesi kõigist küladest. Mõni tants, näit. „Kivikasukas“ esineb peaaegu iga isiku teadvuses erinevana.

Korjajaile puutus silma ka Kolga ranna suur sarnasus soome ja rootsi tantsuvarale, kuid see ei takistanud tööd. Tõeliselt leidub seal ka vanemaid laenulisi tantse, mis mujal enamasti juba välja surnud või kõrvale jäänud keerukamate vormide eest.

Huvitav on ka kirjeldus korjajate töötamisviisist ja üldistest eeldustest korjamiseks. „Kui mõne isikuga kokku sain, kes vanu tantsusid oskas, katsusin teda kõige pealt nii kaugele saada, et ta minuga tantsima tuli. Kahekesi tantsides saab kõige hõlpsamini rütmusega tuttavaks, ja saavad ühtlasi ka kõige paremad tingimised ja tarvilik elevus tantsude õppimiseks ja õpetamiseks loodud. Tantsu õpetajale valmistab see teatud mõõdul lõbu, et ta „linna preilile“ midagi õpetada võib ja et viimasel nii palju huvitust „maa

tantsude“ vastu on, et ta neid äraõppida tahab. Tantsu õppijale jälle on hea võimalus antud üksikasjalikka seletusi sammude jne. kohta saada: on ju üsna loomulik, et tal nii „hea pea“ ei ole, et ta kohe esimesega korraga kõigest arusaab. Enamasti olivad kõik nõus minuga tantsima, isegi vanad mehed; leidus aga ka niisugusid, kes kõige palumiste ja seletuste peale vaatamata mitte tantsima ei tulnud. Niisugusel korral pidin siis suusõnaliste seletustega leppima. — Kõige hõlpsam oli lugu muidugi niisuguste tantsude õpetamisega, mida kahekesi tantsiti. Asi läks keerulisemaks kui tantsude juurde jõudsimine, mis enam kui kaks osavõtjat nõuavad (Ingliska, Räditants, Voortants ja teised). Kas ei olnud tarvilist arvu tantsijaid käepärast, või jälle ei oskanud juuresolejatest keegi peale ühe, kahe teatud tantsu.“ Sel korral lepiti umbkaudsete seletustega ja põhielementide fikseerimisega. Raskusi tegi ka pillimehe puudumine, sest ilma tantsuviisita ei tulnud tantsuliikumine meelde. Õeldi tavaliselt: „Nõnda mina seda tantsu ei oska, meelet ära läinud; kui aga lugu kuuleks, siis teaks kuidas tantsida tuleb.“ Pärast sai muidugi vastavat muusikat pillimeeste rikkalikest repertuaaridest, kuid üleskirjutamisel tundus takistus olulisena.

Üldse õnnestus see korjamisreis paremini puhtmuusikalises osas, peamiselt tänu headele pillimeestele, kes olid veel säilinud ja suutsid oma vaimuvara täies ehtsuses esitada. Nende viiside repertuaar on enamasti ka fonografeeritud ja moodustab tähtsa põhivara meie rahvamuusika kogudes. Tantsukirjelduste osa on selle kõrval tunduvalt tagasihoidlikum, sest ei pandud küllalt rõhku teisendite ülesmärkimisele ja küsiteldavade isikud ei tundnud tervet repertuaari. Siiski on see kogu saanud põhjaks meie pärastistele rahvatantsuharrastustele, millele ei suudetud paarikümne aasta kestel olulist lisa anda. Ka järelkorjandused ei ole suutnud nende materjali ületada, sest tähtsamad pillimehed ja mitmed tantsuoskajad olid vahepeal surnud. See oli korjamiseks täiesti õige aeg ja on kahju, et seda ei tehtud üle-eestilises ulatuses. Samad korjajad käisid veel Setumaal, kust said ka rohkesti materjali, kuid mujale nad ei pääsnud enam. Hiljem on Raudkats siit-sealt veel lisa kogunud ja need ühes põhikorjandusega välja andnud teoses „Eesti rahvatantsud“ (Tartu, 1926), mis on meie rahvatantsuliikumises olnud põhilise tähtsusega ja teed rajanud ka tänapäevastele üle-eestilistele harrastustele.

ÜENÜ naisvõimlejad esinemas staadionil

LUULETUSI

Tsüklist: „Surma tants“

Õõ, latern, apteek. Tänav tühi.
Helk müüril mõttetu ja tuhm.
Kui tahad, edasi veel rühi —
siit ringist ei vii ükski uhm.
Kui sured — algad vanal plaanil
ja korduvad kõik tuntud lood:
Õõ, jääne virvendus kanaalil,
umbtänav, latern, rohupood.

3.

Õõ. Kustund aknad. Üks vaid hõõgub ruut.
Sää! suigub unes rohukaupmees — juut.
Kuid kapi ees „Venena“ millel silt,
on kummardumas võigas hirmupilt.
Skelett, mil rippuv rüü kui varnapuul,
säält miskit otsib irvitaval suul.
Käes! Hetkeks aga varises ta hoid
ja pöördus kriiksuv kolp. Apteeker loid
end upitas, kuid samas norskas taas.
Tol ajal luustik, hõlmas mürgiklaas,
naispaaril' seda pakub ninatumal'
all tänaval, hõõglaternate kumal.

4.

Uni muistne: müürisakist
lampide näed välgatust.
Sää! — vaid vesi pigimust,
säält sa leiad unustust.
Vari nurgast peidetust,
samam teine möödub sust.
Naiserinna vilgatust
näed — ning õit, mis punab frakist.
Vari teine — rüütel sirge,
või ehk mõrsja kirikust?
Kiiver, suled. Pale, kust
õhkub laiba tarretust.
Hoovikella kime kukk.

Värvavas ju kriiksub lukk.
Üle läve lõbunukk
roimariga kaob täis kirge.
Tuul ent undab jääne, viiliv.
Õõ on tühi, pime, võik.
Ülal vilgub aknalõik.
Üks ta kõik...
Vesi pigina on must.
Säält sa leiad unustust.
Kolmas kuju. Sina kust,
siina, varjust varju hiiliv?

5.

Rikka käes taas au ja võim,
kehv see vaevleb varjus.
Paistab kuu. Ta kiirte lõim
hiilgab majaharjus, —
meeltepinget lahendab,
teravjooni mahendab,
heites oma uima
kiviriiki tuima.
Kõiges aga peituks patt,
kui ei oleks kuningat
kaitsmas tõtt ja trooni.
Ära otsi ent paleed,
sõbra südamesse teed
ega kuldet krooni.
Puistudest ta tuleb tumm,
ringi laternate lumm
õösse laotet.
Rätiräbal kaelas tal,
jäiseks irveks mütsi all
hambad praotet.

Venekeelest Heiti Talvik

Senised saavutused kohustavad

ÜENU Noorsoopidustuste sportlik osa

Noorsoolaste olümpiamängud toimusid seoses ÜENU 20 a. juubelipidustustega. Suureulatuslikud võistlused sõeradadel ja sportlikud mängud rohelistel murudel ning võimlates elustasid ja tõstsid ÜENU iseteadvust. ÜENU sportlaskond tõestades, et noorsoolased pole 20 aasta jooksul mitte mänginud ja lõbutsenud, vaid sooritanud kehalise kasvatuse alal suurt ülesehitavat tööd. Tehnilised saavutused räägivad siin ise.

Nägime staadioni võistlusradadel ja murudel kevadisest päikesest põllutööl pruuniks põlenud maanoorsoolasi, käitistest tulnud sportlike lihastega mehi ja naisi ning karastatud ametnikke, kes rakendasid oma võimed ja ilu tervise teenistusse.

Need tuhanded väärtused, tunded ja elamused, mis meie peopäevadelt kodusse viisime, kandku meie vaimu ühtekuuluvuse suunas koos teadmise-ga, et meie suur töö kehalise kasvatuse alal on kindlustanud ja kindlustab edaspidigi meie rahvale tervise, elujõu ja võimsuse.

Nüüd, kus peorõivad on seljast varna heidetud ja igapäevane töö meid hõlmanud, küsime — kuidas edasi?

Kas istume nüüd võitudele ja hoiame peotäit kiitvaid arvustusi oma senisest tööst ja saavutustest.

Ei.

Meie oleme töötava rahva liikmed, lahutamatu osa sellest. Igal alal oodatakse meid, vajatakse meie käsi, pead ja südant. Uues, vabas ja tööd austavas Eestis tahame sammuda esirinnas meie kehalise kasvatuse arengu radadel.

Nii alati noortena rühime edasi, rühime uute teetähiste suunas, sest kogu meie kehaline kasvatus toimub Eesti hüvanguks.

Esimestest ÜENU üleriiklikest kergejõustiku-, võrk- ja jalgpallivõistlustest 15. ja 16. juunil Tallinnas, võttis osa ligemale 400 paremat noorsoolast-sportlast. Peatume üksikalade juures lähemalt.

Esimene ÜENU meister selgub Pinev võrkpalli-turniir

On ilus juunikuu laupäev. Juba varahommikul kihab kogu ÜENU pere nagu si-pelgapesa. Selleks on ka põhjust — toimub esimene nii suureulatuslik ÜENU sportlik üritus pealinnas.

Võistluste algus on kell 8 hommikul Kalevi võimlas. Pealtvaatajaid on avar saal tulvil. Algavad esimesed võrkpalli matšid. Eriti hoos on tapalased, kes pälvivad publikult rohkesti aplause. Enne finaali pääsemist võidavad agarad tapalased tasavägisel mängus ka Tallinna Hõimla osakonda. Kell 10 algab finaalmatš. Tapalaste vastu astub Eesti meister ÜENUTO (Tallinna osak.)

— Kas võidate? küsitleme Tapa osak. juhti.

— Raske. Eesti-meister ikka vastas. Minu mehed on ka veidi väsinud. Kuid võistlus tuleb pinev, sest . . .

Kõlab kohtunike vile, mis katkestab kõneluse. Algab pidustuste esimene finaalmatš, seekord võrkpallis.

Huvitava, kaasakiskuva matši, kus orkaanina puhkevad kord juubeldused ja sealsamas ka ahastused võidavad tallinlased 2:0.

Võimsate kiiduavaldustega krooniti ÜENU meistriks võrkpallis Tallinna osak. meeskond.

Stardipauk kõlab

Vahepeal on kella-osut liginenud 11. tunnil ja päeva tulipunkt kandub Kalevi aeda, kus on algamas kergejõustiku eelvõistlused. Korraldajad jagavad veel viimaseid käsklusi. Peakorraldaja H. Nõmmiku tugev hääel toob kuuldavale eelvõistluste avakorralduse:

„100 meetri jooksjad, kaugushüppajad ja kuulitõukajad, võistluspai-gale!“

Varsti ümbritsevad inimestevallid võistlus-alasid. Teravana kostab kõrvale teravalt löi-

ÜENÜ sportlased sammumas staadionile

kavad õhku stardikäsklused ja püstoli-paugud. Jälle uued ja taas uued eeljooksud ja pingu-
tused; kõiki haarab püüd pääseda õhtustele
lõppvõistlustele — Kadrioru staadionile.

Kõik ÜENÜ meistrid selguvad

Juba kella 4 ajal veerevad tihedalt täidetud
trammid Kadrioru poole. Narva maanteed
mööda liiguvad elurõõmsate noorte rivid, kes
suundudes staadiooni poole pinevusega jäl-
givad ÜENÜ spordimeistrite selgumist.

100 m jooks

Iga sekund on oodata esimese võistlusala
— 100 m algust. Kõlab stardipauk. Kohe
läheb jooksu juhtima nõmmelane Ülevain.
Stardis komistab favoriidiks peetud kehralane
Vane, kes eelvõistlustel kattis maa 11,2 sek.
Viimasel 25 m-il on väga tugev rebimine nõm-
melase ja tallinnlase V. Sibula vahel. Võidab
siiski Ülevain. Tulemused:

ÜENÜ meister E. Ülevain (Nõmme)
11,8 sek.

2) V. Sibul (Tallinn) 11,9 sek. 3) A. Kuusik (Tallinn) 12,1 sek. 4) L. Vane (Kehra), 5) L. Milles (Tallinn) ja 6) E. Hendrikson (Tallinn).

Kuulitõuge

Tihedat omavahelist konkurentsi pakuvad siin
raelane E. Salk ja pealinlased O. Salum ja
A. Tarmak, kes kõik on ületanud 13 m piiri.
Sitke raelase üks tõuge maandub 14 m joone
lähedale. Mõõtmisel selgub, et tõuge on 13,85
m. Võistlus-kaaslastele jääb see ületamatuks.

ÜENÜ meister E. Salk (Rae) 13,85 m.

2) O. Salum (Tallinn) 13,60 m, 3) A. Tarmak (Tallinn) 13,29 m, 4) V. Herodes (Tallinn) 12,39 m, 5) E. Niine (Hõimla) 12,31 m ja 6) E. Oltjärv (Lõõla) 12,10 m.

Kõrgushüpe

Klassi omaette moodustavad siin kõik finaali
pääsnud võistlejad, kes on mitmeil kor-
ril ületanud 180 meetrilisi kõrgusi. Nüüd tihe
konkurents aga halvab paremaid ja ÜENÜ

meistriks tuleb võistlejatest kõige rahuliku-
mana püsinud F. Issak (Nõmme), ületades
1,75 m kõrguse esimesel katsel.

2) J. Laane (Tallinn) 1,75 m, 3) V. Luuri (Rakvere) 1,75 m, 5) M. Kask (Nõmme) 1,65 m ja 6—7) J. Raid ja J. Sulg (mõl. Tallinn) 1,65 m.

400 m jooks

Algas 400 m jooks. Esimesel sirgel jookse-
vad kõrvuti Sibul, Hendrikus ja Ülevain.
Viimasel kurvel jääb Hendrikus esi-grupit
maha. Lõpp-sirgel algab tugev heitlus publiku
rõkkavate ergutushüüete saatel Sibula ja Üle-
vainu vahel. Sm. sm. haaval kisub end Sibul
lahti Ülevainust ja läbib esimesena finišijoone.

ÜENÜ meister V. Sibul (Tallinn) 53,1 sek.

2) E. Ülevain (Nõmme) 53,8 sek. 3) E. Hendrikson (Tallinn) 54,1 sek. 4) A. Kuusik (Tallinn) 56,1 sek. 5) A. Merimaa (Kadrina) ja 6) R. Tammela (Kariste).

Kettaheide

Finaali pääsenuist lennutavad ketast 40 m
piirile nrsl.-ased Salk, Toome, Aaving ja
Tarmak. Pinev lõppvõistlus toob raelasele
E. Salgale teise ÜENÜ meistri tiitli. Salga
paremaks tagajärjeks märgitakse 41,47 m, jät-
tes seega seljataha rida tallinnlasi ja nõm-
melasi.

ÜENÜ meister E. Salk (Rae) 41,47 m.

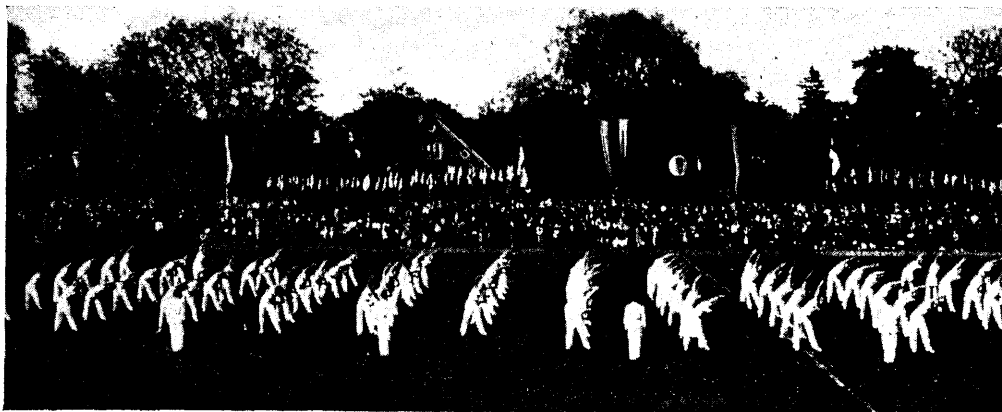
2) O. Aaving (Torma) 40,48 m, 3) J. Toome (Nõmme) 40,14 m, 4) A. Tarmak (Tallinn) 39,42 m, 5) U. Raadiko (Nõmme) 36,37 m ja 6) E. Niine (Hõimla) 35,76 m.

Kaugushüpe

Kaugust tuleb võistlejail hüpata vastu tuult,
mis ei jäta ka oma mõju avaldamata taga-
järgedele. Siin panevad end pealinlased maks-
ma ja toovad oma osakonnale kaksik-võidu.

ÜENÜ meister O. Salum (Tallinn) 6,26 m

2) R. Pruunsild (Tallinn) 6,06 m, 3) K. Pukka (Kiltsi) 6,05 m, 4) L. Vane (Kehra) 6,00 m, 5) L. Järver (Nõmme) 5,86 m ja 6) A. Merimaa (Kadrina) 5,86 m.

ÜENU meesvõimlejad esinemas staadionil

3000 m jooks

Käesolev maa on pikem distants ÜENU juubelivõistluste kavast. Huvitav on märkida, et kui senini pealinlased ja nõmmelased domineerisid esikohtadel, siis 3000 m pääseb kohale s. o. esimese kuue hulka ainult üks tallinlane. Vaheldumisi juhiavad Rammul, Reidla ja Antje. Viimasel ringil algab tugev heitlus esikoha pärast. Võidab paljulubav J. Antje (Lõõla). Ühtlasi sellega langeb ÜENU esimene meister-tiitel järvalasele.

ÜENU meister J. Antje (Lõõla) 9.19,8.

2) J. Reidla (Lilastvere) 9.20,6, 3) A. Rammul (Peravalla) 9.25,3, 4) O. Võõlman (Jäneda) 9.29,0, 5) Schmiedeberg (Tallinn) ja 6) A. Kuuskla (Palmse).

Odavise

Siin ületavad 50 m piiri 4 võistlejat. Nõmmelased tulevad siin toime üllatusega, tuues ka oma osakonnale kaksikvõidu.

ÜENU meister L. Urke (Nõmme) 51.82 m,

2) H. Valman (Nõmme) 51.76 m, 3) K. Harmipaik (Kadrina) 51.18 m, 4) R. Pruunsild (Simuna) 51.09 m, 5) H. Riis (Kohtla-Järve) 49.14 ja 6) V. Veborn (Neeruti) 47.74.

800 m jooks

Enne võistlust valitseb elav huvi, kes tuleb 800 m jooksus ÜENU meistriks ja kas noor Piisang suudab võita vanameistrit Tungal? Esimene ring möödub „passimise“ jooksuna, kus kõik võistlejad suruvad end üksteise kannule. Teisel ja viimasel ringil algab huvitav ja publikut kaasakiskuv duell Piisangu ja Tungla vahel. Mõlemad spurdivad tugevasti. Algul näib, et Tungla kuulsusriikas lõpu-spurt toob talle võidu. Kuid ei. Piisang surub ened ette ja suurendab aina edumaad! Võidab Piisang 15 meetrilise edumaaga. Kolmanda-neljanda koha pärast käib äge võistlus tallinlase Urbani ja tartlase Reidla vahel, alles viimasel 50 m suudab tallinlane Urban endale kindlustada kolmanda koha ja ühtlasi Tallinna osak. kolmikvõidu.

ÜENU meister E. Piisang (Tallinn) 2.00,5
2) F. Tungal (Tallinn) 2.03,0, 3) K. Urban (Tallinn) 2.06,1 4) J. Reidla (Lilastvere) 2.06,4, 5) A. Oksar (Nõmme) ja 6) Pohlak (Rakvere).

100 + 200 + 300 + 400 m teatejooks.

Tallinna osakond võtab osa kahe meeskonnaga ja mõlemad meeskonnad toovad siin vastavalt 1. ja 2. koha ning linlastele kolmikvõidu.

ÜENU meister Tallinna osak. I meeskond (koosseisus: Milles, Mitt, Sibul ja Piisang) ajaga 2.10,0.

2) Tallinna osak. II meesk. (Sikk, Heli-nõmm, Hendrikson, Kuusik), 2.10,8 ja 3) Nõmosak. meesk. (Järver, Ülevain, M. Kask ja Rebane).

Naisalad

100 m jooks

Lõpp-jooksu pääsesid kõik ÜENU parimad nais-sprinterid. Jooksu võidab meil kodumaal aastaid võitmatuna püsinud Ilse Uus, kellele pakuvad väga tihedat konkurentsi Karin Aviste ja Ehtel Seilman. 20—23 meetril enne lõppu surub end Kallismaa mööda Volmersonist, kindlustades seega endale neljanda koha.

ÜENU meister Ilse Uus (Tallinn) 13,5 sek.

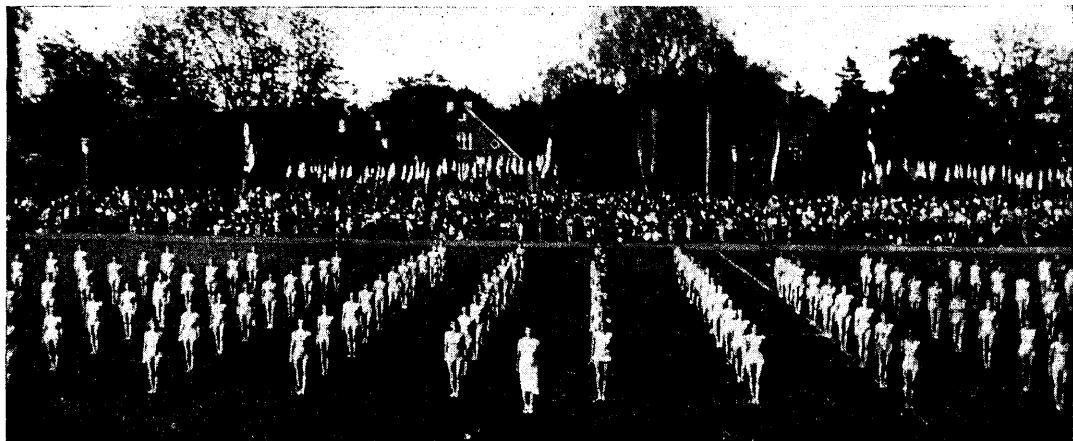
2) K. Aviste (Tallinn) 13,7 sek., 3) E. Seilman (Nõmme) 14,2 sek., 4) E. Kallismaa (Tallinn) 14,4 sek., 5) L. Volmerson (Tallinn) ja 6) H. Paavel (Tallinn)

Kaugushüpe

Iga hüppega parandavad võistlejad siin omi tagajärgi ja pinev heitlus toimub kuni lõpp-hüppeni. Stabiilse hüppe-seeria sooritab siingi Ilse Uus, kelle kõik hüpped ulatuvad üle 4.50 meetri. Siingi kindlustavad tallinlased omale kaksik-võidu nõmmelaste ees.

ÜENU meister Karin Aviste (Tallinn) 4.79 m.

2) I. Uus (Tallinn) 4.74 m, 3) L. Hiiepuu (Nõmme) 4.43 m, 5) H. Paavel (Tallinn) 4.38 m ja 6) L. Volmerson (Tallinn) 4.20 m.

ÜENU naisvõimlejate rivid staadionil

Noorte võistlusalad

Võistlejate osavõtu arvukusest kui ka tagajärjedest selgub, et ÜENU noorte juurekasv on võimas ja paljulubav. Eriti hinnatav on noore tallinnase U. Tendeli tagajärg 17.63 kuulitõukes; ka kiltsilase E. Pentjärve saavutus 16.31 kuulitõukes kuulub samuti heasse klassi. Kõrgushüppe võitis hea tagajärjega pealinlane E. Neuman 1.73 m. 60 m jooksus tuli ÜENU meistriks V. Kruuse (Nõmme) 7,3 sek. 2) G. Mitt (Tallinn) 7,6 sek., 3) E. Poolar (Tallinn) 7,9 sek., 4) H. Labi (Hõimla), 5) H. Reissaar (Tallinn) ja 6) H. Lapp (Kadrina).

1000 m. jooksus tuli ÜENU meistriks P. Varep (Tallinn) 2.49,8, 2) V. Lillakas (Rakvere) 2.50,6, 3) A. Naarits (Nõmme) 2.50,8, 4) Ü. Velleste (Hõimla) 2.54,0, 5) I. Klaas (Kiltsi) ja 6) V. Gursinsky (Tallinn).

Kuulitõuge — ÜENU meister U. Tendel (Tallinn) 17.63 m, 2) E. Pentjärv (Kiltsi) 16.31 m, 3) K. Ernits (Rakvere) 16.16 m, 4) K. Harmipaik (Kadrina) 16.11 m, 5) G. Reinaste (Nõmme) 15.78 m ja 6) E. Suviste (Kadrina) 15.68 m.

Kõrgushüppe võitis ja ÜENU meistriks sai E. Neuman (Tallinn) 1.73 m, 2) E. Pentjärv (Kiltsi) 1.65 m, 3) G. Reinaste (Nõmme) 1.65 m 4) U. Tendel (Tallinn) 1.60 m, ja 6) A. Trummel (Tallinn) 1.60 m.

ÜENU kergejõustiku-meistrid on selgunud ja neile jagatakse võitjate-medalid peakorraldaja nrs. R. Hollmani poolt.

1 : 1

Järgneb jalgpallivõistlus ÜENU-meistri nimel kus kohtuvad liiduklassi kuuluv Tallinna osak. ja ÜENU eelvõistluste sarja võitja Rakvere osak. meeskonnad.

Mängu esimesed minutid toovad juba esimese üllatuse — rakverlased esinevad üle ootuste südilt ja luues rida hädaohtlikke momente tallinnaste värava all.

Üllatus nr. 2! Rakverlaste värava all tekib suur sumin ja palli püüdev vv tõugatakse koos palliga pikali väravajoonele mida vahekohtunik fikseerib

seisuks 1:0

Pahameele-torm ei tahagi vaibuda publikult kui serveeriti rakverlastelt üllatus nr. 3: Rakverlaste edurivi-juht lööb 10 m palli püüdatult tallinnaste väravasse

seisuks 1:1

Nüüd järgnevad publiku suurte ergutuste saatel rakverlaste rünnakud tallinnaste väravale, mis aga kõik purunevad pealinlaste heale kaitse mängule. Lõpp-seisuks jääbki sõbralik viik — 1:1.

Seega tulid ÜENU-meistriteks mõlemad meeskonnad, kes said ka kõik vastavad meistrimärgid.

Sportlike võistluste finaali

toimub pühapäeval pidustuste osas kus jookstakse 1500 meetrit. Siingi nagu 800 m jooksus moodustavad esigrupi jooksumasinad Tungal ja Piisang. Nende vaheline heitlus esikoha pärast toobki jooksule elavust ja huvitavust. Piisang tõendab jälle oma paremust ja kroonitakse 8000 pealtvaataja kaasaelamisel teistkordselt ÜENU meistriks.

1500 m jooksu tehnilised tulemused: ÜENU meister E. Piisang (Tallinn) 4.13,0, 2) F. Tungal (Tallinn) 4.17,4, 3) Urban (Tallinn) 4.19,8, 4) A. Oksar (Nõmme) 4.19,8, 5) O. Heinla (Peravalla) 4.20,0, 6) A. Rammul (Peravalla) 4.22,0.

Noorsoopidustused lõppevad võimsa ühislauluga ja ühes sellega kuulutatatakse lõpetatuks sportlaste heitlused ja pingutused söe-radadel, rohelistel murudel ja võimlates.

Elagu ÜENU-meistrid!

Elagu sportiv ja kehakultuuri edasikandev ÜENU!

Vasakult paremale: R. Lauk, L. Salum, L. Marmei, M. Salum. Paremalt vasakule: A. Pruuli, P. Preemet, A. Marmei, E. Marmei. Tegelased näidendist „Armud väiksed väärtused“, kes enamikus jäänud näiterühma kesksseteks kujudeks.

ÜENÜ Karinu osakond 15 aastane

Karinu küla asub keset Järvamaad metsadevööst piiratud viljarikkal põllupinnal 5 klm Järva-Jaani alevikust. Karinlased on tugeva enesetundega ja rõhutavad uhkusega oma ühiseid saavutusi seltskondliku tegevuse alal, nüüdispäevil. Aastat 15 tagasi ei omanud Karinu ümbrus aga ei ühtegi organisatsiooni, mille ümber koonduda ja aretada võidi omi võimeid kultuurilisel ja seltskondlikul alal, päälee algkooli ja kooli ümber koondunud laulukoori. On 15 a. jooksul saavutatud edu maakultuuri (spordi, näite, laulu jne.) alal, siis on siin peamine teene ÜENÜ Karinu osakonnal, kes 15. aasta jooksul on aratanud, virgutanud ja enese ümber koondanud tegevushimulisi noori ja vanu.

12. juulil 1925. a. tuli rühm noori, arvult 28, kokku Karinu küla Kure tallu, et naabriramma küla ÜENÜ osakonna eeskujul luua Karinu osakonda.

Spordiga tegelema hakatakse alles teisel tegevuse aastal. Teisel tegevuse aastal võidab osak. kultuurne ilme õp. O. Petersoni eestvõttel tublisti laulukoori ja näidendite O. Lutsu „Laul õnnest“ ning C. Rajasaare „Kivi“ ettekannete tõttu. O. Peterson lahkus osakonnast aga varsti.

15 a. jooksul on näitelaval ette kantud 73 näidendit, nendest 9 näidendit kaks korda ja 5 kolm korda. („Armud väiksed väärtused“, „Meie küla poisid“, „Vaesemehe ututall“, „Kraavihallid“, Mary Dugani protsess“). Varem aastail näitekirjanduse vähesuse tõttu tuli mängida mitmeidki väärtusetuid tükke, viimaseil aastail on pandud rõhku vaid väär-

tuslikele ja mis meie lihtsale lavaseadisele kohased.

Spordi alal Karinu noorsoolased on toonud palju võite ja auhindu osakonnale küll osakondade vahelisel, ringkonna ja maakonna võistlusil, omades hääd nime ja võistluse kuulsust.

Kirjanduse aktsioon korraldas varem aastail rohkesti referaat- ja kõnekoosolekuid. 1934. a. alates tuli leppida vaid raamatunäituste, kirjanduse õhtute korraldamisega ja raamatukogu laiendamisega.

Raamatukogu sisaldab 965 köidet ja on võetud avalike raamatukogude võrku.

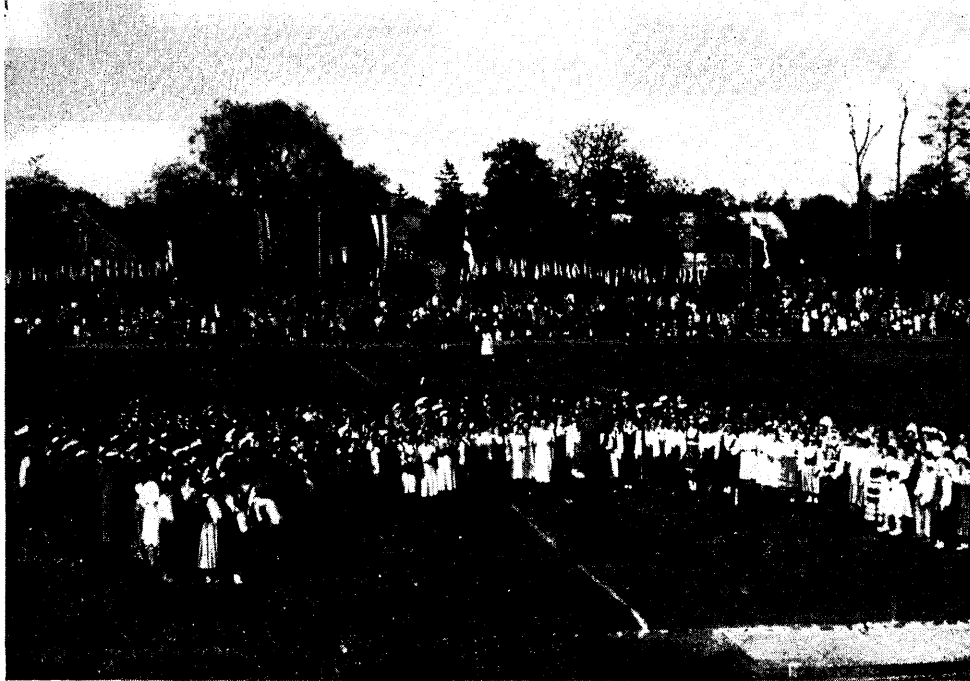
Laulukoor on intensiivselt tegelenud õp. hr. Ott Arviste juhatusel neli viimast aastat, tõstes tublisti Karinu koorilaulu taset. Laulukoorist võtab osa 32 liiget.

Osakonnal on oma varandust koos raamatukoguga kr. 2370.— väärtuses ja 1939. a. läbikäik oli kr. 956.67.

Liikmete arv on aasta jooksul kõiguvalt tõusnud ja kahanenud, viimastel aastatel aga pidevalt tõusnud tõustes 15. aastapäevaks suuremaks kogu tegevuse ajal — 95 liikmele, vaatamata lähedale, Kuusnasse, uue osakonna asutamisele, kuhu hulga seniseid agaraid liikmeid üle läks.

15 a. jooksul on kõige kauem juhatuse liikmeks olnud Ernst Marmei — 10 aastat, Rudolf Lauk — 5 aastat ja päälle selle raamatukogu juhataja 8 aastat.

Olgu tänatud kõik tublid eestvõitlejad ja tublid töötajad pikal 15 a. jooksul! Uut mõtteväärsust ja jõudu tuleviku tööks!

ÜENÜ laulukoorid
G. Ernesaksa
juhatusel
esinemas staadionil

ÜENÜ TEATEID

Suvised tegevuse jätkamiseks moodustas ÜENÜ Keskjuhatus täievolitustega töötoimkonna koosseisus T. Männik, A. Jõger, A. Meikop, H. Tarand ja koopteeritud liige A. Vahtman (Vaarma).

*

ÜENÜ Keskjuhatus delegatsioon koosseisus A. Jõger, A. Meikop, A. Moor, H. Tarand viis ÜENÜ tervitused ja õnnitlused uuele valitsusele, vabariigi valitsuse peaministrile V. J. Varesele 25. juunil s. a. Peaminister on ÜENÜ-d palunud jätkata oma kultuurilist tööd. ÜENÜ Keskjuhatus poolt Vabariigi Valitsusele esitatud kirjas on öeldud muu seas:

„ÜENÜ liikmeskonda kuuluvad töötavad rahvakihid linnas ja maal on õnnelikud võides kõvendada ja suurendada seda usalduslikku õhkkonda, millele oma ulatusliku töökava ja ülesehitava töö läbiviimisel toetub praegune Vabariigi Valitsus. Rõõmustame, et Nõukogude Liidu tugeva ja usaldusliku kaitse all võime rahulikult jätkata kultuurilist tegevust sellel, kui praegu muus maailmas teostatakse kultuuri-väärtuste hävitamist.

ÜENÜ kultuurilise organisatsioonina haarab laialisi töötavaid rahvakihte ning on seisnud põhikirja alusel oma pikaajalise tegevuse kestel väljaspool poliitilisi ja usulisi rühmitusi. Tema ülesandeks on olnud pakkuda liikmeskonnale ja rahvale vaba energia rakendamiseks vajalikku kultuurilist ja meelelahutuslikku isetegevust. Eriti on liikmeskonda rakendatud kehakultuuri tööle.“

Edasi on kirjas juhitud tähelepanu mõnede asjaoludele, mille korraldamine suuresti hõlbustaks eriti maa kultuurilise pale kujundamist:

Koostöö kooli, noorsoo-organisatsioonide ja kõigi jõudude tegurite ja keskuste vahel, kes rahva keskel teostavad kasvatuse ja kultuuritööd, peaks olema tihedam ja sügavam.

Riiklik tähelepanu sellele tööle peaks olema tõhusam ja tunnustavam. Eriti omavalitsuste osas on see senini olnud juhuslik ja puudulik. Kulud, mida rahvakasvatusele, võrreldes kooliga kulutatakse, on usumatult väikesed. Kokkutulemisruumidest, võimlatest, basseinidest,

ÜENÜ lippude rivi noorsoopidustuste rongkäigul

ujulatest, spordi- ja mänguväljakutest, tegevusvahenditest ja erialade juhtidest on kõikjal suur puudus.

On vaja lihtsustada keeruliseks ja raskepäraseks kujunenud rahvamajade ja külaklubide ehitamistingimusi, et enam juure tõmata seltskondlikku omaalgatust.

Oleks vaja senisest suuremat vastutulelikust riigi- ja omavalitsuste maatagavaradest maa vajaduste rahuldamiseks spordiväljakute, ujulate ja ehitusplatsidega.

Noorsoo-organiseerimisel oleks soovitatav, et liigselt ei asutaks noorsoo-organiseerimisele ülevalt nagu see toimus seni (kodutütred, noorkotkad, maanoored) vaid et noorsoo-organisatsioonidele jäetaks teatavgi omaalgatus ja isetegevus vanemapõlve kaugema juhtimise all, kusjuures suuremat tähelepanu tuleb anda ühiskondlik-poliitiliste küsimuste esiletõstmisele.

Rahvaühikool juhtkonna ettevalmistajana vajaks enam tähelepanu. Ka suureneb siin aasta-aastalt õpilasprotsent väiketaludest ja maa põllutööliskonnast, kes talvist vaba aega kasutab endaarendamiseks ja eluks vajalike oskuste omamiseks. Teiselaadsed koolitüübid on õppeaja pikkuse ja kulude mõttes sellele kihile vähem kättesaadavad.

Tervitame valitsuse algatusi rahvakasvatustööd halvava alkoholimürgi ja leviku piiramiseks maal.

*

ÜENÜ Keskjuhatus poolt on tervitatud meie praegusi juhtivaid asutusi Riigivolikogu jt. keskusi. Tervituses Eesti Kommunistlikule Parteile ööldakse:

„Tervitame Teid kui Eesti töötava rahva kogenud ja kindlat eelsammujat ja juhti praegusel ajaloolisel momendil, mis meid tõsiselt seob ja lähendab meie suure sõbra ja naabri Nõukogude Liiduga, millest seni olime sunnult eraldatud.

Meie teame, et ainult Nõukogude Liidus on arendatud noorsootööd eriti suurejooneliselt, et seal rahvastel on suuri võimalusi igakülseks vaimseks ja kehaliseks arenguks ja et seal suurt rõhku pannakse rahvaste loova kultuurelu arengule.

Usume siiralt, et siit pääle ka Eesti töötava rahva noorsootöös ja kultuurelus algab uus tõus ja õitseng.“

*

Praegu on sportlik tegevus kõikides ÜENÜ osakondades täies hoos. Korraldatakse lühikursusi, spordivõistlusi, korrastatakse spordiväljakuid. Eeskujuliku spordiväljaku korraldasid ÜENÜ Hagudi osak. liikmed, viies 3 tööpäeva jooksul väljakult 50 koormat mätaid ja risu.

Ujulate korraldamisele on asunud ÜENÜ Lagedi ja Kuusalu osakonnad.

*

Õpiringid ÜENÜ-s

1939. aastal töötas ÜENÜ osakondades 74 (1938. aastal 51) õpiringi. Teemade järele jagunesid need 73 õpiringi järgmiselt:

Üld- ja ühiskondlikud	Ringid	Liikmed	Koosolekud	Referaadid
küsimused	22	479	191	206
kodukorrastamine	21	334	101	104
lavategevus	10	137	60	30
kirjandus	5	75	60	40
aiandus	4	77	18	11
põllumajandus	3	47	15	15
käitumine	3	73	27	15
keeled (vene, esperanto)	3	54	40	12
kõneoskus	1	16	3	6
muusika	1	23	11	11
toiduvalmistamine	1	30	4	4
	74	1345	560	454

Kokku töötas siis osakondades 1345 õpingilast, neist 772 mees- ja 573 naisliiget. Tuldi kokku 560 koosolekuks ja kanti ette 454 referaati.

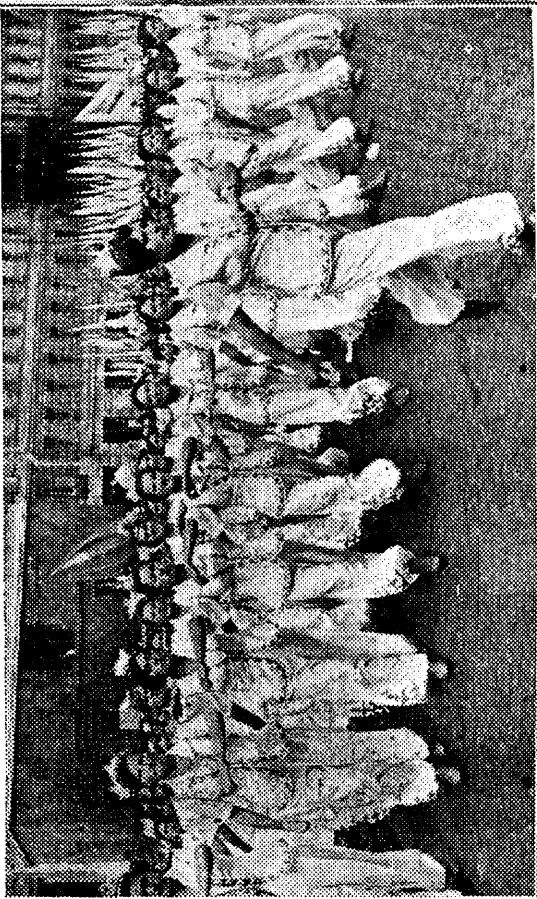
Kodukaunistamise ja kodukorrastamise alal kontrollis ÜENÜ Keskjuhatus õpiringide töötulemusi vastava testiga.

Teatud osas ühtub õpiringide tegevus ÜENÜ osakondade juures ellukutsutud tegevusharude, klubide ja ringide tegevusega, milliseid ÜENÜ osakondades läinud aastal töötas 998 kokku 18590 osavõtja-liikmega, kusjuures osa liikmeid töötas samal ajal mitmes tegevusringis. Tegevusharudes korraldati läinud aastal 18974 harjutus- ja töökoosolekut.

Ajakiri EESTI NOORUS ilmub kord kuus

Vastutav ja peatoimetaja August Meikop tegevtoimetaja H. Tarand
 Toimetus: G. Ernesaks, A. Leinjärv, H. Lepik, A. Moor, U. Toomi, O. Uudeküll.
 Aadress: Lembitu 20, Tallinn. Telefon 429-77. Posti jooksev arve nr. 156.
 Tellimishind: aastaks kr. 3.—, poolaastaks kr. 1.75.
 Väljaandja: Ülemaalse Eesti Noorsoo Ühenduse Keskjuhatus.
 Trükkikoda „Estotrükk“, Suur Karja 8, Tallinn. 1940. a.

д.т.т. 7 4 24

Moskvas toimusid pühapäeval 21. juulil suured kehakultuuri pidustused, millest võtsid osa ligikaudu 30 000 kehakultuuri tegelast kõikidest Nõukogude Sotsialistlikkude Vabariikide osadest.

Pildil vasakul ja paremal — võimsad kehakultuurlaste kolonnid sammumas mööda masoleumist ja sel asetsevast tribüünist.

Keskil — Kirgiisi Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi naiskehakultuurlaste kolonn.

